

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Szagazonosítás a kriminalisztikában és a bizonyítékok körében

Szerző:

dr. Kardos Krisztina

Szolnok, 2026.

*„A gondolkodás legmagasabb szintje a teljes különbségtétel.
A gondolkodás legalacsonyabb szintje a teljes képtelenség a
különbségtételre, azaz az azonosítás.”¹*

(Lafayette Ron Hubbard)

1. BEVEZETÉS

Dolgozatom témájaként a szagazonosítást választottam. Ezen bizonyítási eszköz a büntetőeljárás fontos mozzanata, ezért az eljáró hatóságoknak nem csak joga, hanem kötelessége is a bűncselekmények helyszínén szagnyomokat rögzíteni. Az elkövető „szaga” minden bűncselekmény elkövetésekor jelen van. Ez a nyom az elkövető akarata ellenére rögzül az általa elkövetett bűncselekmény helyszínén.

A szagnyom rögzítésének és azonosításának nincs óriási költségvonzata, nem kell hozzá más, mint steril szagrögzítő textil, az ún. „Ágnes pelenka”, egy steril csipesz, egy „befőttes üveg” és egy szagazonosításra kiképzett kutya. Ezért is tartom fontosnak, hogy ezen eljárás alkalmazása - amikor csak lehetőség van rá - a nyomozás része legyen.

Véleményem szerint főként az élet és testi épség elleni, a szabadság és emberi méltóság elleni bűncselekmények esetében, és a vagyon elleni bűncselekmények közül a lopás, rablás, kifosztás esetén kell nagyobb hangsúlyt fektetni a nyomkövető kutyák alkalmazására és a szagazonosításra. Az elkövetés időpontja után, rövid időn belül felfedezett bűncselekmények esetében a nyomkövető kutyák, a szimatforrások mielőbbi felfedezése esetén még „forró nyomon” el tudnának indulni. Természetesen napjainkban az elkövetők nem gyalog járnak, ezért nehezebb a szagkövető és szagazonosító kutyák dolga, de azt gondolom, mégis vannak olyan esetek, amikor igen nagy segítséget jelent az elkövető kilétének felderítésében a nyomkövető kutya igénybevétele.

¹ Lafayette Ron Hubbard: A túlélés tudománya. In: <http://www.citatum.hu/idezet/48593>

A szagnyomok rögzítését fontosnak tartom olyan esetekben is, amikor a bűncselekmény rekonstrukciója során felmerül, hogy az elkövető hosszabb időt töltött egy adott helyen. Elengedhetetlen, hogy a jól képzett bűnügyi technikusok minél több esetben rögzítsenek szagnyomokat, és a rendőrök igyekezzenek a nyomozás során felmerülő gyanúsítottaktól tiszta kézből személyi szagmintát beszerezni, hogy a szagazonosítás is segítse az elkövető kilétének mielőbbi felderítését.

A szagazonosítás eredménye a nyomozás során és a bírósági eljárásban is csupán a „gyenge” közvetett bizonyítékok közé sorolható, azonban megerősíti a rendelkezésre álló bizonyítékokat, és arra enged következtetni, hogy az elkövető a bűncselekmény elkövetésekor a helyszínen tartózkodott. Azért is fontos a szagazonosítás eredménye a bizonyítékok körében, mert az elkövetők igyekeznek alibit biztosítani maguknak. Ha esetleg azt állítják, hogy soha nem jártak az elkövetett bűncselekmény helyszínén, de a nyomozó szerv képviselői a helyszíni szemle során szagnyomot rögzítenek, az elkövetőtől vett szagmintával a szagazonosító kutya azonosságot jelez, akkor az elkövető ezen védekezése megdőlni és a szavahihetősége is megkérdőjelezhető.

A szagazonosítás inkább a felderítés eszköze, a közvetlen bizonyítékokat alátámasztó, megerősítő jellegű bizonyíték, természetesen annak ismerete és fenntartása mellett, hogy a szagazonosítás eredménye bizonyítékként is bírói mérlegelés tárgya lehet.

Mindezek miatt fontosnak tartom, hogy megfelelően kiképzett rendőrök és szagazonosító kutyák vegyenek részt a nyomozásban, igyekezzenek minden bizonyítékot felderíteni és a közvetlen bizonyítékokat megerősítő szagazonosítást is alkalmazni, hogy az eljáró bíróságoknak minél könnyebb dolga legyen az ítélet meghozatala során.

2. AZ AZONOSÍTÁS

„A nyomozás feladata az objektív igazság megismerése, a valóság feltárása.”² A nyomozás során a közvetettség fokozottan érvényesül, mivel a nyomozók a bűncselekményt közvetlenül nagyon ritkán

² Garamvölgyi Vilmos (szerk.): Kriminálisztika Általános rész. Belügyminisztérium Tanulmányi és Módszertani Osztálya, Budapest, 1961. 14.o

észlelik. „A nyomozó szervek a bűncselekményről általában csak az elkövetésük után szereznek tudomást. A feladat tehát egy, a múltban lefolyt eseménynek a felderítése, vagyis megismerése, mégpedig gyakran nagyon is hiányos megismerési források alapján.”³ A helyszíni szemle során eljáró rendőrök észlelik az elváltozásokat, és azokból következtetéseket vonnak le, amelyek bűncselekmény tényállási elemének bizonyítékául szolgálnak. „A feltételezett nyom és a bűncselekmény elkövetése szempontjából releváns objektum (személy vagy tárgy) közötti kapcsolat hiteles megállapítása a nyomtan (traszológia), mint krimináltechnika egyik ágazatának a feladatkörébe tartozik.”⁴ A nyomozás során kiemelt fontosságú az azonosítás szerepe.

A személyek és tárgyak azonosítása a bűnüldözéssel és az igazságszolgáltatással állandó kapcsolatban áll, és az emberiség fejlődésében is mindig fontos szerepet töltött be. Az azonosítás eszközeinek kriminalisztikai kialakulása már a XIX. század végén elkezdődött, azonban szabályainak tudományos kimunkálása a dialektika és a logika alapján csak a XX. század derekára fejeződött be. Megállapítást nyert, hogy a személyek és tárgyak csak önmagukkal azonosak, minden tárgy vagy személy különbözik. Ugyanakkor a viszonylagosság elvét alapul véve, egy adott bűncselekmény kapcsán fel kell tární a tárgynak vagy a személynek az adott időpontban fennálló egyediségét, változatlanóságát, ami a későbbiekben lehetővé teszi az azonosítást. Egy tárgy vagy személy vizsgálata mindig adott bűncselekmény esetén merül fel, ezért minden körülményt figyelembe véve kell az azonosítást elvégezni. Elvlaszthatatlan a kapcsolat az azonosítandó és az azonosító tárgy között, amelyet sajátosságai határoznak meg. Az azonosítás alapja minden esetben a személyek és tárgyak általános és egyedi sajátosságának vizsgálata és összehasonlítása. „Az azonosítás célja a keresett és ellenőrzendő tárgy vagy személy azonosságának megállapítása vagy kizárása.”⁵ Ebből kiindulva az azonosítási elmélet alapvető tétele „a tárgyak kölcsönhatásának és azok visszatükröződésének elve is, hiszen minden, a bűnügyben felhasználható bizonyítási eszköz legalább két materiális rendszer találkozásának és kölcsönhatásának függvénye.”⁶ A kölcsönhatásba kerülő tárgyak, személyek mindig hatnak egymásra és tükröződnek egymásban, nyom, másolat vagy emlékkép formájában. A visszatükröződésből következtetést lehet levonni az eredeti nyomképzőre.

³ Garamvölgyi Vilmos (szerk.): 1961. (i.m. 2) 15.o.

⁴ Bócz Endre (szerk.): Kriminalisztika 1. BM Kiadó, Budapest, 2004. 70. o.

⁵ Illár Sándor (szerk.): Krimináltechnika I. Jegyzet a Rendőrtiszti Főiskola hallgatói részére, Budapest 1996. 10.o.

⁶ Hautzinger Zoltán: Az emberi szagok kriminalisztikai azonosítása. Emlékkönyv Vargha László egyetemi tanár születésének 90. évfordulójára, PTE-AJK, Pécs, 2003. 79. o.

„A visszatükröződés tehát nem más, mint a kölcsönhatás következményeként kialakult változás, amely információt tartalmaz mind saját maga kialakulásának mechanizmusáról, mind pedig a kölcsönhatásban részt vett tárgyról.”⁷

Az ember egyedi szaga állandó összetevőkkel rendelkezik, biológiai természetű anyagmaradványként, minden esetben rögzülnek azon a helyen, ahol az ember hosszabb-rövidebb ideig tartózkodik. A szagok azonosítása esetén is a kriminalisztikában általánosan érvényesülő azonosítási elveket kell követni, azonban mégis eltér az egyéb tárgyak, például lábnyomok, lőfegyverek azonosításától. „Mivel a büntetőeljárás során végzett azonosítás személyi jellegű bizonyítási eszköz, ezért a visszatükröződés is biológiai természetű.”⁸ A helyszíni szemle során történő szagnyom rögzítés és annak a nyomozás során történő kriminalisztikai azonosítása utal ugyan arra, hogy az adott személy a helyszínen tartózkodott, de nem fogadható el annak bizonyítására, hogy ő követte el a bűncselekményt.

3. SZAGNYOM A KRIMINÁLTECHNIKÁBAN

3.1. A szagnyommal kapcsolatos krimináltechnikai fogalmak

„A nyomolvasás tudománya nagy valószínűséggel egyidős az emberiséggel, hiszen a kezdetektől fogva a természet viszontagságainak kitett ember életben maradásának egyik alapvető feltétele volt az, hogy nagy biztonsággal tudjon következtetni az ellenség hollétére, és ne váljon a ragadozók prédájává, de ugyanakkor a sikeres vadászathoz is jól jött az e fajta tudás.”⁹

A kriminalisztika folyamatosan, tudományos módszereket dolgoz ki a bűncselekmények nyomozásának és felderítésének hatékonyabbá tételéhez. Célja az eljárás során az igazság kiderítése, az eljárás alapjául szolgáló bizonyítékok törvény szerinti felkutatása, biztosítása és megszerzése, a felkutatott bizonyítékok értékelése. A kriminalisztika módszereit a gyakorlat igazolja, azzal, hogy az adott büntetőeljárás eredményesen, ítélettel fejeződik be.

⁷ Illár Sándor (szerk.): 1996. (i.m. 5) 11.o.

⁸ Hautzinger Zoltán: 2003. (i.m. 6) 79-80. o.

⁹ Balláné Ph.D. Füstér Erzsébet: Nyomtan és Daktiloszkópiai alapismeretek. Rejtjel Kiadó, 2004. 7.o.

A kriminalisztika fő célja a bűnüldözés. A kriminalisztika, a bűnügyi nyomozásban a bűncselekmények felderítésével, biztosításával foglalkozik, a mi, hol, mikor, hogyan, ki, kivel, miért történt kérdések feltárása a fő feladata. Három fő részt különböztetünk meg: krimináltechnika, krimináltaktika és kriminálmethodika.

A *krimináltechnika*, más néven bűnügyi nyomtan a természettudományos és műszaki ismeretek alkalmazásával, modern technikai eszközök és módszerek segítségével kutatja fel és rögzíti a bizonyítékokat. A *krimináltaktika* a nyomozás módszertana, a bizonyítékszerzési mozzanatok rendszere. A *kriminálmethodika*, amelyet a kriminalisztika különös részének is neveznek, az egyes bűncselekmények, bűncselekmény fajták elkövetési módszereinek felderítési sajátosságait vizsgálja.

A *nyomtan (traszológia)* a krimináltechnika folyamatosan fejlődő ága, amely a bűncselekmény helyszínén az elkövető által hátrahagyott nyomok rögzítésével, és azok azonosításával igyekszik a bűncselekmény elkövetését, az elkövető kilétét felderíteni és bizonyítani.

A nyom tágabb, kriminalisztikai értelemben olyan fizikai elváltozás, amely bűncselekmény elkövetése során keletkezik, és amelynek segítségével a bűncselekmény elkövetésére vonatkozó következtetéseket lehet levonni.

A nyom szűkebb, traszológiai értelemben a bűncselekmény elkövetése során keletkezett olyan fizikai elváltozás, amely morfológiai sajátosságai révén elősegíti a nyomképző tárgy azonosítását és a nyomképződési folyamatra való következtetést. Két csoportot különböztetünk meg, az egyik a nyom, a másik pedig az anyagmaradvány.

„Nyomról beszélünk abban az esetben, ha a kérdéses kölcsönhatás eredményeként létrejött elváltozás és az őt létrehozó tárgy (vagy személy) külső (alakbeli és felületi) tulajdonságait tükrözi vissza. Az *anyagmaradványok* pedig olyan elváltozások, melyek a kérdéses tárgy belső tulajdonságairól (kémiai összetételéről, fizikai szerkezetéről) informálnak.”¹⁰ Az anyagmaradvány egyszeri véletlenszerű mintavételnek is felfogható, míg nyom esetében az elváltozást létrehozó tárgy vagy személy leképződik a nyomhordozó tárgyon.

¹⁰ Balláné Dr. Füzster Erzsébet: Anyagmaradványok kriminalisztikai vizsgálati lehetőségei. Jegyzet a Rendőr Szakközépiskolák hallgatói számára 9. o.

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (továbbiakban: Be.) a nyom fogalmát viszonylag tágan értelmezi. A Be. 204. § (1) bekezdése szerint „a tárgyi bizonyítási eszköz minden olyan tárgy - ideértve az iratot és az okiratot is -, amely a bizonyítandó tény bizonyítására alkalmas, így különösen az,

- a) amely a bűncselekmény elkövetésének vagy a bűncselekmény elkövetésével összefüggésben az elkövető nyomait hordozza,
- b) amely a bűncselekmény elkövetése útján jött létre,
- c) amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak, vagy
- d) amelyre a bűncselekményt elkövették.”¹¹

„A Be. szerint tehát a „bűncselekmény nyomai”-n a különféle objektumok (személyek vagy tárgyak) alakbeli tükröződései és anyagátadás révén létrejött elváltozásai egyaránt értendők.”¹²

„A nyom a bűncselekmény elkövetésének folyamatában (előkészítés, végrehajtás stb.) keletkezett sokféle visszatükröződés egyike. Azonban jelentősége és szerepe az ügy vizsgálatában sajátos és igen fontos. A nyom keletkezése, feltárása, rögzítése, vizsgálata minden másfajta információs forrásétól eltérő adatokat szolgáltat. A vizsgálatából, értékeléséből levonható következtetések kiemelkedő jelentőségűek.”¹³ A nyom létrejöttében három tényező játszik szerepet: a nyomképző-, nyomhordozó tárgyak és maga a nyomképződés folyamata.

A *nyomképző* lehet testrész, például az ujj. Az ujjvégződéseken bőrfodorszál vonalak vannak, amelyekből izzadság távozik. Amikor megfogunk valamit, a bőrfodorszálaokról leváló izzadság a megérintett tárgyon lenyomatot képez és létrejön a bőrfodor-rajzolatok tükörképe. A bőrfodorszálak rajzolata nem változik, egyedi és nem ismétlődő. Élettelen tárgy is lehet nyomképző, például: szerszámok, ütő-, vágó- és feszítőeszközök vagy különleges célszerszámok.

¹¹ 2017. évi XC törvény, a büntetőeljárásról 204.§. (1) bekezdése

¹² Bócz Endre (szerk.): 2004. (i.m. 4) 335. o.

¹³ Illár Sándor (szerk.): 1996. (i.m. 5) 76.o

„Nyomhordozó tárgyaknak nevezzük azokat az élő testeket, élettelen tárgyakat vagy azokat a talajrészeket, amelyeken a nyomképző objektumok hatására traszológiai nyomok jönnek létre. Így nyomhordozó tárgyak például az ember lőfegyverrel megsebesített testrészei, ujjnyomos ablaküveg, lábnyomot magába ölelő, felázott kerti talaj.”¹⁴

A *nyomképződés folyamata* nem feltétlenül emberi tevékenység következtében jön létre, a tárgyak egymással való kölcsönhatását jelenti, amikor az egyik tárgy tulajdonságai a másik tárgyon elváltozást hoznak létre.

A nyomozás során leggyakrabban az emberi testrészek által létrehozott nyomok fordulnak elő; igen gyakori a homloknyom, orrnyom, száj- és ajaknyom és a fülnyom. Ugyanakkor a helyszínen minden esetben rögzülnek szagnyomok is, de a legnehezebb feladat ennek felderítése, mivel nincs látható nyoma. A szagnyom rögzítés minden esetben a helyszíni szemle nyomkereső szakaszának első mozzanata. A szagazonosítás eredményességéhez elengedhetetlenül fontos a szagnyom gyors rögzítése, a megfelelő technikai eszközökkel való rendelkezés, valamint a helyszínelő felkészültsége.

A szagazonosítás egyszerű eljárás keretében megy végbe, amelynek legjobb élő műszere a kutya. A szagazonosítás során a kutya a rögzített szagot egy adott szaggal azonosnak ítél meg, természetesen nem közli az eredményt, hanem a kiképzése során elsajátított viselkedési formával (általában fekvéssel) jelzi az eredményt, amit a kutyavezető „tolmácsol” és az eredményt jegyzőkönyvben rögzíti.

Az ember minden ténykedése során szagokat bocsát ki, ami egyes bűncselekmények elkövetésekor lehetőséget ad a *szagnyomkövetésre*. Ezen feladatra speciálisan kiképzett kutyákra van szükség, akik az ember szagát, mint láthatatlan fonalat képesek követni. A bűnügyi kutyák alkalmazhatók szagkövetésre, szagkeresésre, szagazonosításra és vegyi anyagok felkutatására. Számos kísérletet végeztek a nyomkövetés tisztaságának igazolására. Az egyik ilyen kísérlet során „oly módon szervezték meg 11 ember menetelését, hogy libasorban haladva mindegyik a másik nyomába lépett. A kutya gazdája a 11 ember előtt haladt. Kb. 200 méter távolság megtétele után a gazdával együtt

¹⁴ Tremmel Flórián-Fenyvesi Csaba-Herke Csongor: Kriminálisztika Tankönyv és Atlasz. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2005. 48. o.

5 ember kitért oldalt, a többiek pedig tovább folytatták a gyaloglást. Miután mindkét csoport megtett bizonyos távolságot és elrejtőzött, a szagnyomon elindították a kutyát. Elérve az elágazási helyre, a kutya először túlhaladta, majd visszafordult és megtalálta a helyes irányt és vezetőjét. Ily módon tehát 11 idegen szagnyom ellenére a kutya differenciálta gazdájának szagát és felderítette tartózkodási helyét.”¹⁵ Ez is bizonyítja, hogy a nyomkövető kutya az emberi szagot követi és nem befolyásolja más eredetű szag. Megállapítható tehát, hogy a nyomozókutya a nyomkövetés során „sorozatosan végzi az ösztönös szagazonosítást és képes az elkövető nyomát hosszú távon követni.”¹⁶

A bűnügyi szolgálati ebek feladatai közé tartozik a *szagkeresés*. Szagkeresésre specializálódott kutyák között megkülönböztetünk kábítószer-kereső, robbanóanyag-kereső és tetemkereső kutyákat. A kereső kutyák segítik a kutyavezetőket, hogy megtalálják a keresett anyagokat vagy emberi testeket. Például a kábítószer-kereső kutyák nem a konkrét kábítószert, hanem annak kipárolgással levegőbe kerülő szagmolekuláit érzékelik. A folyékony összetételű kábítószerekből nagyobb mennyiségű szagmolekula kerül a levegőbe mint a szilárd összetételűekből. A kábítószer-kereső kutya a szagmolekulák alapján találja meg a kábítószert, illetve előfordul az is, hogy a keresés során nem kábítószert, hanem más anyagot azonosít, ami valójában komponenseiben azonos összetevőkből áll.

A szagazonosítás, a szagkövetés és a szagkeresés a nyomozás során az ügy előbbre viteléhez szükséges nyomozati cselekmények, amelyek valójában az elkövető, a tárgyak vagy anyagok azonosítását segítik, azonban a bírósági eljárásban csupán, mint közvetett bizonyítékok szerepelnek; mind közül a szagazonosítás az, amit a leggyakrabban alkalmaznak.

3.2. Az emberi szag

Az emberi szag ugyanolyan egyedi, mint az ujjnyom. Az emlősöknek - köztük az embernek is - egyedi, genetikailag meghatározott a testszaga. A testszag segít az egyedek egymástól való megkülönböztetésében, mely szerepet játszik például a párválasztásban is.

¹⁵ <http://www.mezohir.hu/2005-07/22.html>

¹⁶ Katona Géza: A szagazonosítás büntetőeljárásjogi kérdései. ORFK kutyavezető-képző iskola, Dunakeszi, 1997. 16. o.

Az egyedi szagtípust, az úgynevezett hisztokompatibilitási rendszer (MHC=major histocompatibility complex) génjei határozzák meg, amely az immunrendszer működésében játszik szerepet. „A szervezet vegyi kommunikációs rendszerei annyira fajlagosak és szabatosak, hogy a szervezet állapotát minden vonatkozásban jellemzik.”¹⁷ A szagtípus-információt a testnedvek (verejték és vizelet) adják. A testnedvek többsége illatos, helyesebben szagos, amit mindenki megtapasztal tömegközlekedési járművön vagy tornatermi öltözőben. Az egyéni szag genetikailag rögzül, ehhez kapcsolódnak a járulékos szagok - például a táplálkozás jelentősen befolyásolja a testszagot, más a húsevőknél és vegetáriánusoknál, valamint a fokhagyma és a menta is jelentős befolyással bír. A járulékos szagok az ember egyedi szagát nem változtatják meg. Járulékos szagként jelenik meg például a cukorbetegyeknél is a jellegzetes acetonos lehelet, továbbá amikor a nők menstruálnak, akkor is jelentősen módosulnak a járulékos szagok, mivel ilyenkor megváltozik a feromonok összetétele, de ez az egyedi szagot akkor sem érinti.

A szag kémiai értelemben valamely anyagból kiválással vagy párolgással a levegőbe jutó részecske, gáznemű anyag, amely ingerli a szaglóidegeket, és ezzel különféle érzést kelt. Az idegen ingereket azok a részecskék okozzák, amelyek hatnak az idegvégződésekre. A szag légnemű, biofiziológiai jellegű anyagmaradvány, amely elősegíti a nyomkövetést és az azonosítást. Az ember egyéni szaga természetes és mesterséges összetevőkből áll. A *természetes összetevői*: a verejtekmirigy és a faggyúmirigy váladéka, valamint a bőr felületéről leváló hámsejtek.

„A biológiai szagokhoz kapcsolódó komponensekhez tartoznak az emberi betegségek következtében keletkező szagok is. Ezek körében elsősorban a nem megfelelő szájhigiéniára (fogszuvasodás, fogkőlerakódás stb.) visszavezethető ún. szájszag említhető. A szájüregben lezajló folyamatokon kívül számos más betegség is eredményezhet markáns visszamaradó szagot, mint például a fül, orr- és melléküreg betegségei, gyulladásai. Az így összeálló testszaghoz társulnak a *mesterséges szagok*, úgy mint a ruházat, a cipő, az illatszerek, illetve a dohányzás szaga, valamint azok a szagok, amelyeket az egyén a környezetétől vesz fel.”¹⁸

A philadelphiai Monell Chemical Senses Center kutatói megállapították - „érzékelő” egerek segítségével -, hogy a testszag alapvetően nem változik meg étrendváltoztatás következtében.

¹⁷ Janza Frigyes. Etológia, Jegyzet a kutyavezető-képző iskola hallgatói számára. ORFK Oktatási és Kutatási Központ, 1995. 16. o.

¹⁸ Hautzinger Zoltán: 2003. (i.m. 6) 80-81. o.

Tesztelték az egerek vizeletében lévő kémiai vegyület profilját és kimutatták, hogy az étrendváltozás jelentősen befolyásolja az egerek szagprofilját, azonban az alapvető szagtípust minden kémiai elemzés alkalmával ki tudták mutatni. Az állatmodellt használó kísérletek eredményei azt támasztják alá, hogy a testszagok megváltoztathatatlan szaglenyomatot képviselnek, ami az ujjlenyomathoz és a DNS-mintához hasonló. Ha ezt az embereknél is egyértelműen sikerül bizonyítani, elkészülhet az egyéneket azonosító szaglenyomat-vizsgáló készülék.¹⁹

A szaglászerve az orr, pontosabban az azon belül lévő szaglóhám. Az úgynevezett szagérzet, a szagos anyagok okozta ingerület hatására, a homloki részen elhelyezkedő szaglóközpontban alakul ki. Az orrsövény közelében helyezkedik el a „Jacobson-féle” szerv, amely a feromonérzékelés központja, amelyet „hatodik érzékszerv”-ként is említene a szakértők. A feromonok hormontermészetű, vízben oldódó vegyületek, úgynevezett kémiai hírvivő anyagok, amelyek a bűnügyi kutyák munkáját is segítik az elkövető felismerésében, azonosításában.

Svájci kutatók kifejtették, hogy az orrban elhelyezkedő úgynevezett Grüneberg-ganglion sejtcsoport, egy érzékeny „veszélyérző” detektor, amely a szorult helyzetben lévő állatok által kibocsátott feromonok hatására jön ingerületbe. E sejtcsoportot az emberben is megtalálták.

3.3. Szagnyomok

Az ember nemcsak az ujjak, lábak bőrfodorszál-rajzolatában, az ajak, fül, homlok formájában (redőzetében), a hang színében, de a szagában is megismételhetetlenül egyedi.²⁰ „Kriminálkynológiai szempontból szagnyomnak nevezzük, azt a jól körülhatárolható talajrészletet, mely felületén fizikailag megkötötte a nyomot létrehozó ember egyéni szagát.”²¹ A „szagnyomok” szubmikrométerű anyagmaradványok, amelyek nem a bűncselekmény során jönnek létre, hanem ott maradnak, ahol az elkövető tartózkodott, ugyanúgy, mint a hajsálak, a bőrhámsejtek vagy bármilyen más anyagmaradvány.

¹⁹ <http://www.corp.origo.hu/tudomany/20081106-testszagunk-egyedi-es-nem-megvaltoztathato-akarcsak-az-ujjlenyomatunk.html>

²⁰ Tremmel Flórián-Fenyvesi Csaba-Herke Csongor: 2005. (i.m. 14) 239. o.

²¹ Kovács György: A dobogó árnyékában. Budapest, 1995. 65. o.

A szagnyomoknak több fajtáját különböztetjük meg. *Lábnyomról* akkor beszélünk, amikor a szaghordózóban elváltozás útján jön létre szagnyom. *Szimatkatlan* esetében az ember hosszabb ideig, minimum 30 percig tartózkodik az adott helyen, ahol a szagnyom rögzíthető. Beszélhetünk *nyomszárról*, amely a nyomkövető kutya indítási pontjától az első törésig tartó szakaszt foglalja magába. Ismerjük a *nyomvonal* fogalmát, ami az egész nyomot foglalja magába, vagyis a nyomkövető kutya indulási pontjától a nyom végpontjáig tart. Végül a *szimatforrás*, ami egy tárgyat jelent, (pl. ruhanemű, pénztárca) ami az emberrel közvetlen kapcsolatba került, ennek megszagolásával a kutya megismeri az elkövető egyéni szagát, amelyet követni vagy később azonosítani kell. A szagokat eredetük alapján három csoportba sorolhatjuk. Megkülönböztetünk, növényi eredetű szagokat, amelyek kellemes illatot árasztanak és növényi olajból származnak. Az állati eredetű szagok hosszantartóak és erőteljesek, míg az ásványi eredetű szagok gyenge szagérzetet keltenek. A kutyára gyakorolt hatásuk szerint megkülönböztetünk vonzó, riasztó és közömbös szagokat, amelyek a pillanatnyi hatást jelentik.²²

Az egyedi szag az az anyagi tényező, amely lehetőséget nyújt a nyomkövetés, illetve a szagazonosítás végrehajtására. A kutya az egyedi szagsajátosságok alapján különíti el egymástól a különböző személyek által létrehozott szagnyomokat.

Az ember minden ténykedése során a szaganyagok mérhetetlenül kicsiny részecskéit bocsátja ki magából a környezetébe. Ezek egy része eloszlik a levegőben, másik része azonban a haladási vonalán a talajra csapódik. A kutya a talaj felszínét szagolva képes érzékelni az ember egyedi szagát. A talajra lépés következtében, a mechanikus erőbehatás miatt talajsérülés keletkezik. Az ember testtömege alatt a talaj felső rétegének szerkezete megváltozik. A talaj szerkezetének megváltozása a rá jellemző szag megváltozásával is jár, hiszen a szagrészecskék más fizikai körülmények között szabadulnak fel az anyagból. Az eltaposott élő anyagokból felszabaduló szaganyag elsősorban a széttaposott növények illatanyaga segíti elő a jellemző szag keletkezését. Ezek a felszabaduló szaganyagok alkalmasak arra, hogy a kutya azonosítsa a nyomképző személyt és követni tudja.

²² Kovács György: 1995. (i.m. 21) 65-67. o.

A környezet a nyomok károsításával, gyengítésével nehezíti meg a nyomkövető kutya munkáját. A leggyakoribb nyomhordozó a *talaj*, amelynek összetétele, minősége, szerkezete határozza meg, hogy milyen mértékben és mennyi ideig képes megkötni felületén a szagrészecskéket. A legideálisabb talajviszony a kutya számára a laza szerkezetű, rövid aljnövényzetű talaj, ahol jól látható talajsérüléseket okoz az ember, amit a kutya vizuálisan is tud követni. Egy keményebb összetételű legelőn a nyomok nem láthatóak, így a kutya csak a szaglására támaszkodhat. Ugyanakkor szagfeldolgozás tekintetében könnyű dolga van a kutyának a szántásban vagy a vetésben, mert ez a talajfajta nagyon hosszú ideig képes lekötteni a személyi szagot. Kedvező talaj továbbá az erdőt borító avar, ami nedvességtartalma miatt még a nyári melegben is kedvezőbb szagmegtartó képességű, így a kutya munkáját jelentősen elősegíti.

„A nyomkövetés a lakott helyeken és az utakon a legbonyolultabb. Ilyen körülmények között az idegen illatok könnyen elnyomják a nyom szagát, s ennek eredményeképpen a keresett szag differenciálása rendkívül nehezzé válik. Nem szabad elfelednünk, hogy a különféle ingerek - emberek, állatok, zajok és hangok - gátlást idézhetnek elő a kutyánál.”²³

Az *időjárás* is jelentősen befolyásolja a nyom maradandóságát. A *levegő páratartalmának* növekedése erősíti a szagnyomokat. Száraz levegőben a talaj párolgása gyorsabb, mint borult időben. A kutya jobban követi a nyomot a hajnali párás, mint a déli napsütéses, száraz időben. Ha a nyom keletkezése után nagy mennyiségű eső esik, akkor az megsemmisíti a szagnyomokat. A hó pedig lefedi, elzárja a szagrészecskéket a kutya elől. Az erősebb harmat vagy enyhe, permetező eső, amely csak megnedvesíti a talajt, kedvező a szagok felkutatása szempontjából.

„Az időjárási tényezők egyik „legalattomosabb” károsító hatása a *széljárás*. A talaj felületére csapódott szagok, mint azt már említettem, az időjárási viszonyoktól függően párolognak. A párolgás következtében ezért a kutya nem csak közvetlenül a talajon, hanem a talaj felett is érzékeli. Azok a kutyák, melyek felemelt fejjel haladnak a nyomon, azok ún. légszimattal dolgoznak. A légszimat kialakulásában nagy szerepe van a széljárásnak.”²⁴ Azonban megállapítható, hogy minél erősebb a szél, annál gyorsabban illan el a szagnyom, ami nehezíti a nyomkövetést. A szélirány is jelentősen befolyásolja a nyomkövetést, a legkedvezőbb, a nyom menti enyhe szél.

²³<http://www.mezohir.hu/2005-07/22.html>

²⁴ Kovács György: 1995. (i.m. 21) 69. o.

Ugyanakkor a szembe fújó szél nehezíti a munkát, mert a kutya nem dolgozza ki pontosan a nyomot, légszimatra tér át, ami viszont segíti az elrejtőző ember felkutatását. A nyomkövető kutyák esetében megkülönböztetünk talaj- és légszimatot. „Talajszimatolásnál a kutya közvetlenül azt a talajt szagolja, amelyen a szagnyom van. Légszimatra az eb a levegőben érzékeli a szagot, és így határozza meg a szag forrásának irányát. A szimat mindenekelőtt a külső tényezők, főleg a szélirány befolyásától függ. Így szembe fújó szél esetén a kutya légszimatot, a szélirányban pedig talajszimatot alkalmaz. A nyomkövetés tanításánál talajszimattal végzett munkát kell elérni, mert a légszimát nem elég megbízható.”²⁵

A nyomkövetés szempontjából ugyanakkor jelentősége van az *időkiesésnek* és a szagnyom tartósságának. Az időkiesés a szagnyom keletkezése és a kutya nyomkidolgozó munkája között eltelt időt jelenti. A szagnyom korát tekintve beszélhetünk friss nyomról, ami egy óránál nem idősebb, a normál nyom egy-három órás, míg a hideg nyom több mint három órás. A nyomkövetésre jelentősen kihat a nyom kora, mert a szagrészecskék folyamatosan párolognak, így a szag fokozatosan gyengül.

3.3.1. Szagnyom kriminalisztikai értelemben

Az anyagmaradványok egyik speciális fajtáját alkotják a szagok, amelyek a nyomképző testtel összefüggésben keletkeznek, de a fizikai természetük még nem teljeskörűen tisztázott. Azonban a szag, vagyis a szagnyom kriminalisztikai megközelítésben nem sorolható egyértelműen az anyagmaradványok közé, ezzel a speciális szakterülettel az odorológia foglalkozik.

„Az odorológia a kriminalisztika egyik legfiatalabb és egyúttal legrégebbi szakága. Ez a látszólagos ellentmondás abból adódik, hogy csupán az utóbbi évtizedben alakultak ki a tudományos elképzelések a szagról, a szagok osztályozásáról, a szaglás mechanizmusáról, s ezeket a tudományos hipotéziseket már kezdi lassan igazolni és felhasználni a kriminalisztika is.”²⁶

„Kriminalisztikai megközelítés szerint a szag lényegében légnemű és biofiziológiai jellegű anyagmaradvány, amely lehetőséget nyújt egy sajátos nyomkövetés, nyomazonosítás végrehajtására.”²⁷

²⁵ <http://www.mezohir.hu/2005-07/22.html>

²⁶ Illár Sándor (szerk.): Krimináltechnika II. Rejtjel kiadó, Budapest, 1998. 76.o

²⁷ Tremmel Flórián-Fenyvesi Csaba-Herke Csongor: 2005. (i.m. 14) 239. o.

3.4. A szagnyomok rögzítése

A szagmaradvány felkutatása megköveteli a bűncselekmény gondolati rekonstrukcióját, hiszen szag csak ott keletkezik, ahol az elkövető közvetlenül érintkezett egy felülettel, ezért az elkövetés helyén helyszíni szemlét végző nyomozónak és bűnügyi technikusnak lépésről lépésre végig kell gondolniuk az elkövetés mozzanatait még mielőtt bármilyen nyomrögzítést végeznének.

A *helyszín* kriminalisztikai értelemben olyan terület, ahol a nyomozás szempontjából releváns cselekmények zajlottak le. A helyszíni szemle az egyik legösszetettebb nyomozati cselekmény, olyan bizonyítási eszköz, amely során „a Be. által előírt szigorú alakiságok (eljárási garanciák) betartása mellett észlelik és rögzítik a helyszínen talált állapotot, helyzetet, körülményeket, és felkutatják a feltételezett bűncselekménnyel kapcsolatos nyomokat, elváltozásokat és azok összefüggéseit.”²⁸

A helyszíni szemle két szakaszból, a statikus és a dinamikus szakaszból áll.

A *statikus szakasz* magába foglalja a helyszínen lévő valamennyi jelenség és körülmény megfigyelését és rögzítését. Tehát rögzítésre kerül az összkép, a tárgyak, jelenségek nyugalmi állapotban maradnak. A helyszíni szemle ezen szakaszában a cél a bűncselekmény és az elkövető általános jellemzőinek a felkutatása.

A *dinamikus szakaszban* sor kerül a tárgyak, berendezések, dolgok nyugalmi állapotukból való kimozdítására. Ebben a szakaszban felkutatják, megvizsgálják és rögzítik a nyomokat. Ez a szakasz mindig a cselekmény és az elkövető egyedi felismerésére törekszik. A helyszíni szemle a szagnyomok felkutatásával kezdődik, végig gondolva azt, hogy a tettes hol tartózkodhatott, mely tárgyakkal érintkezhetett és mely szimatforrásokkal kerülhetett kapcsolatba. A szagnyom biztosítása érdekében szimatforrásként felhasználható eszközökhöz, tárgyhoz nem szabad nyúlni, ezeket az eszközöket tiszta edénnyel kell lefedni, ha nincs más lehetőség, akkor az ilyen tárgyat nem kézzel, hanem valamilyen eszközzel száraz zacskóba kell helyezni. A szagnyomra ható külső tényezők közül a kis mennyiségű nedvesség a nyom megmaradása szempontjából kedvező, valamint a hideg is bizonyos mértékig gátolja a szagmolekulák elillanását.

²⁸ Tremmel Flórián-Fenyvesi Csaba-Herke Csongor: 2005. (i.m. 14) 300. o.

A szagrögzítés eredményességét befolyásolja a felület, amiről rögzítik a szagot, valamint a szagosítás időtartama, vagyis az az időtartam, amíg a nyomot hátra hagyó személy érintkezik a felülettel. Befolyásolja továbbá még az időkiesés, azaz a szagnyom keletkezése és rögzítése között eltelt idő.

A szag rögzítése egy erre a célra alkalmas, szagtalanított textillel, az ún. Ágnes pelenkával történik. Az elkövető lehetséges tartózkodási helyét, lábnyomát, az általa megfogott, vagy otthagyt tárgyakat Ágnes pelenkával letakarják, majd alufóliával lefedik és kb. 30 percig rajta tartják. Fél óra elteltével az Ágnes pelenkát szagtalanított csipesszel megfogják, összehajtják úgy, hogy a textilnek a szaggal érintett felülete befelé kerüljön. Ezt követően egy „befőttes” üvegbe helyezik, lezárják és bűnjelcímkét, valamint hitelesítő biztonsági címkét raknak rá. A *bűnjelcímké* (2. számú melléklet) tartalmazza a szagrögzítő nevét, a szaghordozó megjelölését, azt, hogy mikor és hol történt a rögzítés, tartalmazza továbbá a sértett nevét, a bűncselekmény megnevezését, valamint az esetlegesen igénybe vett hatósági tanúk nevét. A szagnyom rögzítését a helyszíni szemle jegyzőkönyvben rögzíteni kell, továbbá a helyszíni rajzon, a fényképfelvételen és a videófelvételen is rögzíteni kell a szagrögzítő textil helyét és az egyéb körülményeket. Amennyiben a szagmaradvány rögzítése nem helyszíni szemle keretében történik, 3 példányban jegyzőkönyvet kell felvenni.²⁹

A szagnyomok rögzítésénél pontosan be kell tartani a bűnjelek rögzítésére vonatkozó, valamint a szagmaradványok rögzítésére vonatkozó jogszabályokat, mert ha a nyomozás során nem a jogszabályoknak megfelelően történik a szagmaradvány rögzítésének okiratba foglalása (3. számú melléklet), a bíróság nem tudja figyelembe venni a bizonyítékok körében.

Munkám során két alkalommal volt lehetőségem olyan büntetőeljárás anyagával megismerkedni, ahol sor került szagnyom rögzítésre és szagazonosításra. Az első alkalommal az elkövető egy fémhulladék átvevő telepről kísérelt meg eltulajdonítani nagyobb mennyiségű színesfémeket, azonban az elkövetésben megzavarták, és a gépkocsiját hátrahagyva elmenekült a helyszínről. A kikerkező nyomozók a helyszíni szemle lefolytatása során a hátrahagyott gépkocsi vezetőüléséről szagnyomot

²⁹ 22/2008. (OT 12) ORFK utasítás a szagmaradványok és személyi szagminták rögzítésével, konzerválásával, valamint azonosításával kapcsolatos feladatok végrehajtásáról 1. számú melléklet 1-8. pont.

rögzítettek. Megállapítható, hogy a szagot egy jó szagmegkötő képességgel rendelkező textilről rögzítették, amely sokáig megtartja az elkövető szagát.

A második alkalommal az elkövetők egy tollfeldolgozó üzem irodájába törtek be és egy 800 kg-os páncélszekrényt tulajdonítottak el a helyszínről, nagy értékű numizmatikai gyűjteménnyel. A helyszíni szemle során szagnyomot rögzítettek egy lapról, ami feltehetően a páncélszekrény tetején volt. A papírlapot az egyik elkövető csupán egy pillanatra foghatta meg. A papírlapról rögzített szag nagyon csekély mennyiségű lehetett.

A szagmintákat légmentesen lezárt, felcímkézett üvegekben tárolják szigorúan őrzött „szagbankban”. A szagminták tárolása a megyei rendőr-főkapitányságok bűnügyi technikai osztályainak a feladata. A szagbankban szobahőmérsékleten kell tárolni a mintákat. A szag rögzítését követően a helyi rendőri szervek 72 órán belül kötelesek a mintát eljuttatni a helyszíni szemle jegyzőkönyvével. A szagbankokban 3 évig élet elleni és az ismeretlen tettes által elkövetett ügyekben pedig 10 évig tárolják a szagmintákat, ezt követően speciális selejtezési szabályok alapján megsemmisítik ezeket. A selejtezett minták kiképzési és továbbképzési célra felhasználhatóak.

1. ábra: Szagbank

4. A SZAGAZONOSÍTÓ KUTYA

A kutyák az utóbbi években egyre nagyobb szerepet kaptak a közrend és a közbiztonság területén, ezen túlmenően a megelőző és a bűnügyi felderítő munkában. Tény, hogy a kutya rendelkezik olyan képességekkel, tulajdonságokkal, amelyek hatékonyan és sokoldalúan hasznosíthatók a bűnügyi területen. Köztudott az is, hogy a kutya önálló élőlény, amelyre a munkavégzés körülményei hatnak és ezért nagyon sok tényező befolyásolhatja teljesítményüket. Lényeges, hogy ennek szem előtt tartásával értékeljék és ítélik meg a kutya teljesítményét, munkájának eredményességét. A kutya megfelelő kiképzéssel, szakszerű bánásmóddal válik hatékony eszközzé a bűnüldözési feladatok ellátásában.

A rendőrségek különféle fajtájú kutyákat használnak, a legkedveltebb kétségtelenül a németjuhász és a dobermann. Sok helyen alkalmaznak saját tenyésztésű "nemzeti fajtákat" is. Például Japánban az akita inut, Belgiumban a tervuerent, Zimbabweben a rhodesiai ridgebacket. Ugyanakkor kedvelt fajta a rottweiler vagy az angol véreb is, ha egy-egy különleges feladat elvégzésénél van szükség rájuk. A rendőrkutyák elődei feltehetően azok az angol vérebek lehettek, amelyek 400 évvel ezelőtt a skót határon az állat tolvajok, vadorzók nyomát követték. A kutyák ilyen tevékenységére vonatkozó legrégebb írásbeli dokumentumok egyike 1718-ban Nürnbergben látott napvilágot *Vadászati és erdészeti jog* címmel.

A mintegy 270 évvel ezelőtt megjelent közleményből megtudhatjuk, hogy Angliában vannak olyan kutyák, amelyek a tolvajt mindenütt képesek követni, még akkor is, ha az már hajóra szállt, sőt vízbe ugranak, a hajó után úsznak s ha felveszik őket a hajóra, az emberek között megtalálják a bűnözőt.

Belgiumban 1890-ben kezdődött komolyabb rendőrkutya-kiképzés, itt jelentek meg az első nyomkövető kutyák a század utolsó éveiben. Ezeket a kutyákat hamarosan az egész világ megismerte. Sok kutyát exportáltak Nagy-Britanniába, Franciaországba és Oroszországba, ahol kitűnő munkát végeztek.

A német rendőrségre is hatással volt a belga rendőrkutyák munkája, ők is megkezdtek kísérleteket. A kutyákat éjszakai őrsgben a rendőr mellett társként próbálták ki. Ezt az újítást rendőrkutya-mozgalomnak nevezték el. 1904-ben a rendőrkutya-mozgalomnak nagy lendületet adott egy bűncselekmény felderítése, amikor egy kivezenyelt rendőr a kutyájával megszagoltatta a holttest mellett talált lábnyomokat, aki rövid időn belül elvezette a rendőrt az elkövetőhöz, aki ijedtében azonnal beismerte tettét. Erre a szolgálatra egyébként a németjuhász kutyát, a dobermannt, a rottweilert, az airedale terriert, az óriásschnauzert és a boxert találták a legalkalmasabbnak.³⁰

Megállapítható, hogy lényeges különbség van aközött, hogy a kutya saját céljaira használja szaglását, vagy bűnügyekben dolgozik. Minden kutya szaglása egyformán éles. A szaglószerző használhatósága a gyakorlottságtól, a tapasztalattól, valamint a szervezet pillanatnyi állapotától is

³⁰ <http://www.tankonyvtar.hu/konyvek/kutyatar/kutyatar-hetedik-fejezet>

függ. A nyomkövetés, szagazonosítás, a kábítószer-keresés, a holttest felkutatás a kutyánál nem természetes tevékenység, ezekre a feladatokra ki kell képezni. Amikor a kutya szaglási feladatokat hajt végre, azt nem a szagért önmagáért, hanem a gazdától várható apporttárgyért vagy jutalomfalatért teszi. A munka alapja minden esetben a kutya ragaszkodása a gazdájához.

A kutyák sajátosságosan egyéniek, és jóllehet nagymértékben elősegítik a bűnüldözési feladatok eredményes végrehajtását, de nem tévedhetetlenek. A kutya tehát olyan eszköz, amelyet ma a rendőrségi munkában - korlátai ellenére - sem nélkülözhetnek.

Az urbanizáció fokozódása, a mezőgazdaság kemizálása, a gépjárműforgalom növekedése, a talaj és a levegő szennyeződése miatt jelentősen csökken a klasszikus, ún. nyomkövető bűnügyi szolgálati ebek alkalmazása. Azonban egyre nagyobb szükség van szagazonosító szolgálati ebek kiképzésére.

4.1. Ki lehet szagazonosító kutya?

A szagazonosító bűnügyi szolgálati ebeket az 1920-as évektől kezdték rendszeresen alkalmazni. A Dunakeszi Kutyakiképző Központban „vegytisztán szagkutyák vannak”, túlnyomó többségük németjuhász. Ennek indoka, hogy a németjuhász kutyák fejállásuknak köszönhetően könnyen fel tudják venni a szagot a tároló üvegekből. A német juhászkutyák mellett alkalmas a szagazonosításra a hannoveri véreb, a labrador, a golden retriever és a belgajuhász. A kutyák ivararányát tekintve a ma

2. ábra: Németjuhász

állományban lévő kutyák többsége kan, holott a szuka kutyák általában jobb nyomkövetők. A kanok keresőkedve viszont sokkal erőteljesebb és kevésbé fáradékonyabbak. Az ivararány jelentős eltolódásának oka, hogy a szukák évi kétszeri ivarzása zavarja a kan kutyákat, ugyanakkor az ivarzás hat a szuka teljesítőképeségére is, zavart és sokkal figyelmetlenebb.

A *németjuhász kutya* Németországból származó, nagytestű kutyafajta. Okos, kedves, játékos kutya, és mindemellett hűséges társ. A fajtákat tekintve a leggyakrabban alkalmazott rendőrkutya, bármilyen szakterületen. Az ónémet juhászkutyából és különböző pásztorkutyákból tenyésztették ki.

Végleges, mai formája a német Max von Stephanitz irányítása alatt 1899-től az első világháborúig alakult ki. „A német juhászkutya a legcél tudatosabb szakértelemmel kitenyésztett fajta, amely küllemében és természetében egyesíti magában mindazokat a tulajdonságokat, amelyeket a munkavégzés megkíván.”³¹ Más fajokhoz képest a németjuhász olyan génállománnyal rendelkezik a tudatos, alaposan kimunkált tenyésztés miatt, amelyek lehetővé teszik egyes feladatokra való specializálódását. „Szaglása kitűnő, gyakran fejlettebb, mint más kutyáké. Őseitől örökölt nagyfokú tanulékonytságot és erőteljes terhelést is károsodás nélkül elvisel. Kiegyensúlyozott, kiváló érzékszervekkel rendelkező, az emberrel könnyen és jól kommunikál.”³² A szövettani- és élettani vizsgálatokat végző kutatók kimutatták, hogy a kutya orrában lévő szaglómező felülete fajtánként eltérő. A vizsgált kutyák közül a legnagyobb a németjuhász kutya szaglómezeje, a szaglósejtek száma kb. 200 millió, míg a foxterrieré jóval kevesebb, kb. 150 millió. A nagyobb szaglómezővel rendelkező kutyák szaglósejtjeinek száma több, így feltételezhető, hogy e kutyák szaglása is jobb.

A valaha élt legeredményesebb magyar nyomozókutya Kántor, a németjuhász volt. Vezetőjével, Tóth Tiborral 1953 és 1964 között dolgozott együtt és munkájukat érdekességek, sok dicsőség, és egészen hihetetlen számok jellemzik: 11 év alatt Kántor a jegyzőkönyvek tanúsága szerint 78.000 kilométert tett meg nyomon. Élete során 536 bevetésből 279 alkalommal volt sikeres, ezzel minden idők legsikeresebb rendőrkutyája. Munkája során 1,2 millió forintnyi betörés és lopás során eltulajdonított értéket szerzett vissza (ne feledjük, az ötvenes-hatvanas évekről van szó, amikor 1,70 Ft volt egy kiló kenyér...). Tóth Tibor 3 év alatt dolgozta ki azt a szagazonosítási módszert, melyet azután egész Európában alkalmaztak.³³

A következő kutyafajta, ami rendkívül alkalmas szagazonosító bűnügyi ebnek a *belgajuhász kutya*, a fajták közül pedig kiemelten a *malinois*. A ma ismert belgajuhász kutyák lelkes tenyésztők munkájaként négy változatban jelentek meg, ezek: a tervueren, a groenendael, a laekenois és a malinois. Belgiumban a XIX. század végén kitenyésztett, közepes nagyságú, kitartó,

3. ábra: Malinois

4. ábra: Labrador

³¹ Szinák János: A kábítószerek kereső kutya, Dunakeszi, 1999. 34. o.

³² Szinák János: 1999. (i.m. 31) 34. o.

³³ http://vakkanto.blog.hu/2010/11/09/kantor_hihetetlen_samai

éber juhászkutya védőösztönrel, amely erősen a gazdájától függött, mégis tudott önállóan dolgozni, ha a helyzet úgy kívánta. A belgajuhász kutyák közül a rendőrségen legkedveltebb fajta a malinois, ezért ezzel a fajtaival kívánok röviden foglalkozni. A malinois Malines környékéről származik, élénk és aktív, túlcserdülő vitalitású kutya, amely mindig akcióra kész. Veleszületett nyájőrző tulajdonságai folytán a legjobb területőrző kutya értékes tulajdonságait egyesíti magában. Kitartó, és tétovázás nélkül megvédi gazdáját, így egyesíti magában egy juhászkutya, egy őrző-védő és egy szolgálati kutya tulajdonságait. A malinoist egyre gyakrabban használják a rendőrségnél. 1912-től népszerű fajta, a rendőrkutya versenyeken is kiválóan szerepelt. A fajta jellegzetessége még, hogy kiválóan képezhető. „Éber, figyelmes, eleven, intelligens kutya. Önállósodó, de gazdájához nagyon ragaszkodik. Értelmi képességéről különösen híres. Kifejezetten igényli, hogy foglalkozzanak vele, feladatokkal bízzák meg.”³⁴

A következő kutyafajta, ami szintén népszerű bűnügyi kutya, a *labrador*. A labrador retrievert Nagy-Britanniában legalább 180 éve ismerik. Ide az első példányok Újfundlandról érkeztek, ahol a halászok segítői voltak, innen származik vízimádatuk. Hivatalosan Angliában kezdték el tenyészteni a XIX. század végén. A világ egyik legjobb vadászebének tartják. Ideális természete alapján minden szempontból "a kutya". Különleges intelligenciája, ragaszkodása, könnyű kezelhetősége szinte a világ legnépszerűbb kutyafajtájává tette. A labradornak, bármi is legyen a hivatása, mindent nagy örömmel és lelkesedéssel végez. Tanulékonysága és jó természete révén nagyon sok területen használják. Kiváló vakvezető- és mozgássérült segítő, kábítószer- és robbanószer kereső, segít megtalálni az embert, aki romok alá került vagy lavina sodorta el.

A kutyákat a kiváló szaglásuk alkalmassá teszi arra, hogy a bűncselekmény elkövetőit azonosítsák, illetve, hogy bizonyos kémiai anyagok jelenlétét meghatározzák. A kutyák szimata alapvetően két folyamaton alapszik: az analízisen és a szintézisen.

Kiképzésük során alkalmassá válnak a szagok analizálására, amely alapján képesek megkülönböztetni az ismerős szagot az idegen szagtól.

„A szintézis biztosítja az azonosított szag általánosítását, ami az „emlékezés” és az „ismerős” szagok - a saját kiképző egyedi szaga - felismerésének képességében jut kifejezésre. Ezt az ember

³⁴ Szinák János: 1999. (i.m. 31). 35. o.

egyedi szagára fellépő tartós feltételes reflexek kialakulása biztosítja, mely a nyomkövetés alapja.”³⁵

A kutyaénál a szagoknak sokkal nagyobb jelentősége van, mint az emberénél. Az emberekénél is előfordul, például a nőknél - ha gyakorolják -, a családtagjuk szagát ki tudják választani több ruha közül. A nők, illetve a nő ivarú állatok szaglása mindig jobb. A kutya szaglószerve rendkívül fejlett, a szagló nyálkahártyája, az érzékelő sejtek száma pedig harmincszor is nagyobb lehet, mint az emberé. „A kutya orrüregében lévő csavarodott porcos lemezek a beszívott levegőt örvénylésre készítetik és a kutya az ún. szimatolás segítségével a szaganyagokat hosszabb időn keresztül képes a szaglónyalakoszártájával érintkezésben tartani.”³⁶ Vannak olyan bűncselekmények, amelyek megvalósításánál az elkövetők kevésbé izgulnak, rutinszerűen hajtják végre cselekményüket, a szagkibocsátás ennek következtében nem változik lényegesen. Ez megnehezíti a szagazonosító kutyák munkáját. Vannak olyan elkövetők, akiknél a bűncselekmény megvalósítása során izgalom, düh, gyűlölet, harag jelentkezik, fokozódik a hormonokat termelő belső elválasztású mirigyek működése és ennek hatására a szagkibocsátás. Emiatt a szagok karakterisztikusabbak, könnyebben rögzíthetőek lesznek és ez elősegíti a szagazonosítást.

4.2. Ki lehet kutyavezető?

Valójában kutyavezetőnek bármelyik rendőr vezényelhető, aki rendelkezik rendőri alapképzettséggel. Legfontosabb, hogy ezen pozíció betöltése önkéntességen alapuljon, elengedhetetlen a kutyák szeretete és a megfelelő fizikai állóképesség. „Szolgálati kutyával csak az Országos Képzési Jegyzékben (OKJ) „kutyavezető” szakképesítéssel rendelkező személyt lehet ellátni.”³⁷ A kutyavezető képzésre való jelentkezést követően a kiképzés első két hetében megvizsgálják a kutyavezető alkalmasságát, motiváltságát, a kutyákhoz való kapcsolatát és tapasztalatait. A szagazonosító kutyavezetőnek - az általános szabályokkal ellentétben - legalább 5 éves kutyakiképző gyakorlattal rendelkező kutyavezetőt lehet vezényelni, mert ez a terület nagyon speciális, nagy tapasztalatot igényel.

³⁵ <http://www.mezohir.hu/2005-07/22.html>

³⁶ Bócz Endre (szerk): Kriminálisztika 2. kötet. BM kiadó, 2004. 680. o.

³⁷ Bócz Endre (szerk): 2004. (i.m. 36) 676. o

A szagazonosító kutyavezető kiképzése 6 hónapig tart, amely során a kutyavezető elsajátítja a kutya kiképzésével kapcsolatos minden fontos tevékenységet és feladatot. Ehhez elengedhetetlen a kiegyensúlyozottság, határozottság, kontaktusteremtő képesség, ritmusérzék, problémamegoldó képesség, hajlam a kutyával való játékra, hangszín-változtatási készség, taktikai érzék, önállóság és a munkabírási.³⁸ Azért van szükség ezen tulajdonságokra, mert a kutyára nagy hatással van a kiképző minden ténykedése, ezért nagyon fontos a határozottság és a kiegyensúlyozottság. A kutya csak úgy tudja elsajátítani a munkavégzéshez szükséges feladatokat, ha a kiképzőjének magatartása és tulajdonságai mindenben megfelel az előzőekben felsorolt elvárásoknak. Ugyanakkor elengedhetetlen a kutya és vezetője közötti megfelelő kommunikáció, mert a kutya a vezetőjén minden változást megérez; megérzi, ha valami nincs rendben, ezért egy megnyilvánulás, egy rosszkor fogantatott fenyítés hónapok kemény munkáját is tönkre teheti, akár odáig is vezethet, hogy a kutya és vezetője kapcsolatát visszafordíthatatlanul elrontja, ilyen esetben a kutyát le kell cserélni.

A kutya és vezetője között állandó függő viszony van, a kutya dolgozik, a vezető - mint „tolmács”, aki a legjobban ismeri a kutya jelzéseit - folyamatosan rögzíti a kutya tevékenységét, ami a nyomozást segíti. A vezető érzékeli a kutya munkáját befolyásoló hatásokat és segíti a kutyát, hogy a helyes irányba induljon. A kutyavezető feladatai közé tartozik például nyomkövető kutya alkalmazásakor, a helyszín tanulmányozása és a helyszíni szemle vezetőjével együttműködve, a bűncselekmény gondolati rekonstrukciója. Nagyon fontos a legalkalmasabb szimatkatlan vagy szimatforrás kijelölése, mert a nyomkövetés csak így lehet eredményes. A nyomkövetést haladéktalanul meg kell kezdeni, és a nyomvonalon talált tárgyakat biztosítani is kell. A kutyavezető köteles jegyzőkönyvet készíteni, amelyben folyamatosan értékeli a nyomkövető kutya munkáját, az abból levont következtetéseket, és az eredményt.³⁹

A bűnügyi szolgálati ebek és vezetőjük közötti kapcsolat megalapozása a játékkal kezdődik, ami csak nagy beleéléssel hajtható végre, és így kerülnek azonos hullámhosszra. Fontos, hogy a játék a kutya és vezetője számára is nyugtató, levezető jellegű legyen, ami agressziómentes, és segíti a feszültség oldását. A játék a kutyakiképzés alapja is, ami megalapozza a kutya és vezetője közötti megfelelő kommunikációnak.

³⁸ Szinák János: 1999. (i.m. 31) 41. o.

³⁹ Bócz Endre (szerk): 2004. (i.m. 36) 684. o

4.3. A kutyakiképzés menete

A szagazonosítás menetének bemutatása előtt fontosnak tartom a szagazonosító kutya kiképzésének a menetét is ismertetni. A kiképzés menetére vonatkozó átfogó szakirodalom hiányában igyekeztem felvenni a kapcsolatot szagazonosító kutya kiképzésével foglalkozó rendőrökkel. Ennek során lehetőségem volt a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Rendőr-főkapitányság alkalmazásában lévő, Váló Máté rendőr főtörzsőrmesterrel beszélni, aki szagazonosító kutyaavezető, és a következőkben az ő elmondásából elsajátítottakat kívánom kifejezni.

A kutyakiképzés alapja a megfelelő kutya fajta, és azon belül a megfelelő kutya kiválasztása. A kutya szakszerű kiválasztása első lépésben a megfigyeléssel kezdődik, már a 3-4 hetes kiskutya viselkedése elárulja, hogy milyen tulajdonságokkal rendelkezik. Figyelni kell a kiskutya mozgását, a táplálkozását és a játék közbeni viselkedését. A pozitív tulajdonságok, amelyek meghatározóak a későbbiekben is; például: az evés közbeni mohó falás, a játék közbeni aktív birkózás és a szülőkkel való incselkedés is meghatározó pozitív tulajdonság, amely a kutya határozottságát jelzi.

A kutya és gazdája közötti kapcsolat már a hazaszállítással kezdődik, igyekezni kell nyugodt körülményeket biztosítani, hogy kialakuljon a kutya bizalma már az első napon, mert a szülőktől, testvérektől való elválasztás sokkhatásként éri.

A kutyák nevelésénél fontos a napi rendszeres foglalkozás és az apportjáték, amely a zsákmányöszön elmélyítéséhez szükséges. Az első vezényszavak megtanítása 5-6 hónapos korban javasolt. Természetesen figyelemmel kell lenni a kutya határozottságára. A napi örömteli séta során, amennyiben a kutya határozott magatartást tanúsít és magabiztosan közlekedik első, vezényszóként megtaníthatjuk leülni, például egy járdaszegélynél. Ezek a foglalkozások még nem részei a kiképzésnek, csupán felkészítés a munkára. A kutya idegrendszeri fejlődése 6-7 hónapos koráig befejeződik, azonban stabillá csupán 12-13 hónapos korukra válnak. Fontos, hogy a kutyát 1 éves koráig csak neveljék. 1 éves kor után el lehet kezdeni a kiképzést, amelynek első lépése - ha új vezetőt kap a kutya -, a kéthetes összeszoktatás. Amennyiben összeszokik a kutya és vezetője, megkezdődhet a bűnügyi szolgálati kutyává való kiképzés.

Valamennyi szaglási munka olyan tevékenység, mely nemcsak jó kutyát, de képzett vezetőt is kíván. A különböző szaglási feladatok elvégzéséhez nélkülözhetetlen a jártasság, amit a kutya a kiképzés útján szerez meg. A gyakorlatok egyetlen célja, hogy rávegye őt, hogyan hasznosítsa kivételes szaglóképességét. A mindennapos, fokozatosan nehezebbé váló oktatás teszi lehetővé, hogy gyorsabban megszerezhesse a szükséges tapasztalatokat. Az eredményes munkának alapfeltétele az ember és kutya közötti helyes, érzelmileg is megalapozott kapcsolat kialakítása, amelyet a jutalmazás és a dicséret módszerének alkalmazásával érhetünk el.

A szagazonosító kutya kiképzése nagyon speciális módszerrel történik és hosszú folyamat. A kiképzés első alapvető mozzanata az indítóüvegbe való beleszagolás megtanítása. A kiképző a kutya ösztönzésére az indítóüvegbe a steril szagrögzítő textil közé kolbászt rejt, ezzel éri el, hogy a kutya beleszagoljon. Öt-tíz ismétlés után a kolbászt kiveszi az indítóüvegből csak a steril pelenka marad benne, ha a kutya beleszagol, megkapja jutalmul a kolbászt.

Ezt követően meg kell tanítani a kutyát a „sorolás”-ra vagyis arra, hogy az üvegsoron végig menjen, és minden kihelyezett üvegbe beleszagoljon. Először ebben az esetben is steril szagrögzítő textilt és kolbászt alkalmaz a kiképző, hogy a kutyát ösztönözze arra, hogy beleszagoljon az üvegbe. A feladat nehezítésekként a kiképző a kolbászt az üveg mellé a padlóra teszi, majd amikor így is beleszagol a kutya az üvegekbe, már csak a feladat teljesítése után kapja meg a kolbászt. Nagyon fontos, hogy sokszor ismételje a kutya ezt a feladatot, addig, amíg a feltételes reflex ki nem alakul nála.

A feltételes reflex kialakulása után megkezdődhet az apportjátékkal való kiképzés, amely során még mindig kolbászt helyez el a kiképző a sorban elhelyezett üvegekbe, de a beleszagolási készséget az üveg kocogtatásával és a kutya labdájának üveg melletti elhelyezésével ösztönzi. Ezen feladatokat folyamatosan ismételni kell, nagyon fontos, hogy mindig visszatérjen a kutya az első üveghez, ezzel rögzül az, hogy az üvegsoron minden üvegbe beleszagolva végig kell mennie. Az apportjátékkal történő kiképzés során már a fektetést is lehet gyakorolni. Természetesen a szagazonosításra kiképzendő kutya már ismeri az alapvető vezényszavakat.

Következő lépésben a kiképző a saját „friss” szagát helyezi el az indítóüvegbe és egy kihelyezett üvegbe is, zavarószagként pedig eleinte 10 éves, majd 8-5-3 éves és egyre frissebb

szagmaradványokat helyez ki. Ezt követően a saját szagmintát is egyre nagyobb időkieséssel helyezi el az üvegekben. Akkor mondhatjuk, hogy a kutya jól végzi a munkáját, amikor már a két-három hetes szagot is biztosan kiválasztja.

Miután a kutya már ezt a feladatot is biztonsággal végzi, a következő lépésben egy, a kutya által ismert személynek a szagmaradványát kell az indítóüvegben és a soron is elhelyezni. Természetesen ugyanúgy, mint korábban is, többször meg kell ismételni a folyamatot, addig amíg a kutya biztosan kiválasztja az adott személy szagát. Ezt követően a kiképzés végén már a helyszíni szagok azonosításával gyakorol a kutya, amely során a kiképző erősebb, majd fokozatosan egyre gyengébb szagmaradványokat helyez el az indítóüvegben és a kihelyezett üvegek egyikében. Amennyiben a kutya már készségszinten, biztos technikával és reflexszerűen, helyesen választja ki a szagot, minősítő vizsgát követően alkalmazható büntetőügyekben.

Mint a leírásban is látható, a szagazonosító kutya kiképzése igen hosszú folyamat, akár 1-1,5 évig is eltarthat. A Dunakeszi kutyakiképző központban képzett szagazonosító kutyák 6 hónapos képzésben vesznek részt, azonban ezalatt csupán alapminősítést szereznek, ami nem jogosítja fel őket büntetőügyekben szagazonosítás végzésére. A kutyák további kiképzése még minimum 6-9 hónapig tart, ami után a kutya megszerezheti a speciális minősítést.

Ez a hosszas folyamat valójában a kiképzőnek is roppant megterhelő, ezért nagyon kevesen vállalkoznak szagazonosító kutya kiképzésére. Nagyon következetesen kell eljárniuk, és nagyon aprólékos munkát kell végezniük éveken keresztül, hogy egy szagazonosításra alkalmas kutyát kiképezzenek.

A szagazonosító kutyák évente vizsgáznak, csak így dolgozhatnak büntetőügyekben. A szagazonosító kutyák pontossága 90% fölötti. Az évente zajló vizsgán a kutyák kontrollált körülmények között hajtják végre a feladatokat. Ha az ellenőrzött körülmények között rögzített szagminták azonosításakor tévesztenek, akkor megbuknak. De mégis csak 90-95%-osra tehető a kutyák pontossága, soha nem lesz 100%-os, mert nem zárható ki, hogy tévednek. A szagazonosításra csak az a kutya vehető igénybe, amely erre a feladatra ki van képezve, és a minősítése megfelelő. A szagazonosítás előtt mindig meg kell vizsgálni a kutya alkalmazhatóságát, aktuális állapotát.

Hazánkban a kutyakiképzést ma is nemzetközileg elismert szinten végzik a Dunakeszi Kutyakiképző Központban. Kiképzőbázison nemcsak a kutyákat, hanem a kutyavezetőket is oktatják. Feladata továbbá egész Magyarország területét felölelően az ebek állományba vétele, nyilvántartása és selejtezése is.

A kiképzett állatoknak gazdájukkal folyamatosan továbbképzéseken kell részt venniük, amely a kábítószer- és robbanóanyag-kereső kutyák esetében évente, míg a más szolgálatot teljesítő ebeknél kétfévente történik. Ezek a képzések általában csak kéthetesek, és minden esetben vizsgával zárulnak. Dunakeszin az ebeket egy-három évesen kezdik el tanítani, a szolgálati idejük általában öt-hat év. A legtöbb állat kilenc évesen „megy nyugdíjba”, majd a vezetője szimbolikus összegért megvásárolhatja. Jelenleg a magyar rendőrség kötelékében öt-hatszáz kutya szolgál. A kutyák a rendőrség szervezetén belül különféle egységekhez kerülnek aszerint, hogy milyen feladatok ellátására képezték ki őket. Legtöbbjük a közbiztonságiakhoz, tehát az egyenruhásokhoz kerülnek, ahol leginkább járőri feladatot látnak el, azaz „kényszerítő eszközként” használják őket.

Vannak járőr- és nyomkövető feladat ellátására kiképzett ebek, amelyek kisebb számban vesznek részt a rendőrség bűnüldözési egységeinél. A klasszikus nyomkövetők feladata a bűncselekmény helyszínétől, illetve egy adott ponttól indulva az emberi nyomok követése. Fontos, hogy az ilyen kutyák különlegesen jól képzettek legyenek, mert ha állati nyomot észlelnek, akkor ösztöneik azt diktálnák, hogy azt kövessék, nem pedig az emberét.

A kábítószer-kereső kutyák a róluk alkotott elképzelésekkel ellentétben sosem kapnak kábítószeret, hiszen ez olyan, mintha a nyomkövető kutyát időnként cipőtalppal etetnék. A kábítószer-kereső kutya megtanulta, hogy kedvenc játékszerét, apporttárgyát ott találja, ahol a kábítószer szagát érzi. Általában öt különféle anyag felismerését tanulja meg, ami lényegében magában foglalja a drogalapanyagok teljes arzenálját.

A képzés jutalmazáson alapszik, így a szimatmunka során az apporttárgy vagy jutalomfalat sarkallja az állatokat arra, hogy a rájuk bízott munkát a lehető leghatékonyabban elvégezzék. Dunakeszin figyelembe veszik a kutyakiképzés módszereinek fejlődését; a kiképzők maguk is részt vesznek a fejlesztésben, így ma már leginkább a klikkeres tréninget használják, mely különösen a keresőmunka elsajátításánál vált be.

A szolgálatot teljesítő kutyáknál valójában nem fontos, hogy fajtiszták legyenek, ezt igazolja, hogy a kutyák között jelenleg is csupán elenyésző hányada rendelkezik törzskönyvvel. Egyedüli értékmérő tulajdonság a jó munkavégzés mellett az egészség: a kék vér itt „a kutyát sem érdekli”.⁴⁰

5. A SZAGAZONOSÍTÁS MENETE

A szagazonosítást legalább kettő, érvényes szolgálati minősítéssel rendelkező kutya és egy szakképzett kutyavezető végzi. A szagazonosító kutyát mindig póráz nélkül, az általa megszokott helyiségben alkalmazzák. A szagazonosító helyiség általában 3 méter széles és 8 méter hosszú, sima, nem csúszós padlózatú, szobahőmérsékletű és jól szellőztethető. Ehhez a helyiséghez kapcsolódik egy figyelőszoba, ahol 3-4 ember figyel a szagazonosítást. A szagazonosító helyiségben a

kutyavezetőn kívül egy segítő tartózkodhat. A szagazonosító helyiség padlójára 1 méter távolságra helyeznek el egyenes vonalban 5 db szagkonzervet, ezek közül négy idegen szagot, míg egy a kérdéses szagmintát tartalmazza.⁴¹

3. ábra Kutya szagazonosítás közben

A szagazonosítás során a kutyának megmutatnak egy szagot, azt megszagolja, ez az indító szag. A kihelyezett öt szagmintát tartalmazó üvegből a kutya kiválasztja az azonos személytől származó szagot és ezt általában fekvéssel jelzi. Van olyan eset, amikor fordítva történik a szagazonosítás, tehát nem helyszíni szagmaradványról indítják a kutyát, hanem személyi szagmintáról és helyszíni szagminták vannak kihelyezve az üvegekben. Az azonosítás során a kutyát öt alkalommal indítják, azonban az első alkalommal szükséges ellenőrző indítást, úgynevezett „üres próbát” végrehajtani, amely során azt vizsgálják, hogy a kutya mutat-e érdeklődést az azonosítandó szag iránt. A kutyának legalább egyszer bele kell szagolnia minden kihelyezett szagkonzervbe, ami lehet szagmaradvány

⁴⁰ <http://www.dunakeszi.hu/index.php?page=hirek&from=190>

⁴¹ Bócz Endre (szerk): 2004. (i.m. 36) 694. o

vagy szagminta is. Az ellenőrző indítás többször is megismételhető, azonban ennek eredményét mindig rögzíteni kell a jegyzőkönyvben.⁴²

A szagazonosítás során, amennyiben a kutya kettő alkalommal nem jelez azonosságot, nem kell több indítást végrehajtani, és a jegyzőkönyvben (5. számú melléklet) rögzíteni kell az eredményt. „A szagazonosítás 1 kutyával, 1 gyakorlathoz (5 indítás) 1 textilt lehet használni. Az azonosítás után tilos visszahelyezni a kérdéses szagrögzítő textilt az eredeti szagkonzervbe.”⁴³

A nyomozók a *személyi szagmintát* (4. számú melléklet) igyekeznek mindig tiszta kézből venni. A személyi szagminta közvetlen vétele során az adott személynek kezét kell mosnia - szappan és egyéb kézmosószer alkalmazása nélkül - meleg folyóvízben, majd szárazra törlés után két-két darab szagrögzítő textilt 10 percig a kezében kell tartania. Ezt követően a szagmintát konzervüvegbe kell helyezni, és bűnjelcímkevel és biztonsági címkevel kell ellátni. Tilos közvetlen módon személyi szagmintát rögzíteni a rabosítást követően, vagy ha az adott személy alkoholos befolyásoltság alatt van, illetve nők esetében a menstruáció ideje alatt. A közvetett módon történő személyi szagminta vétele során a nyomozó szerv képviselői lefoglalnak egy személyes tárgyat (ruhadarabot), annak lehetőleg parfümmentesnek kell lennie, de ha nincs erre lehetőség, akkor tartalmazhat a személyi szagminta parfümöt.⁴⁴

5.1. A szagazonosítás eredménye

Az 1970-es évekig a szagazonosítás közvetlenül történt, a kutyával megszagoltatták a helyszínen feltalált szimatforrást és a kutya egy több főből álló csoportból választotta ki a szaggal megegyezőnek talált személyt. A 70-es éveket követően kialakult a személykiválasztás új módszere, amely során a kutya már nem közvetlenül érintkezik a szimatforrással, hanem közvetetten, a bűnügyi technikus által rögzített szagrögzítő textilről veszi fel a szagot és a tiszta kézből vett személy szagminták közül, „steril” körülmények között végzi el a szagazonosítást.

A szagazonosítás logikája valójában megegyezik a felismerésre bemutatás szabályaival. Az utóbbi években a közrend és a közbiztonság területén egyre nagyobb a szagazonosításnak a szerepe, főleg

⁴² 22/2008. (OT 12) ORFK utasítás (i.m. 29) 1. számú melléklet 33. pont.

⁴³ 22/2008. (OT 12) ORFK utasítás (i.m. 29) 1. számú melléklet 36. pont.

⁴⁴ 22/2008. (OT 12) ORFK utasítás (i.m. 29) 1. számú melléklet 11-14. pont.

a bűnügyi felderítő munka során az elkövető azonosításához nyújt segítséget. A szagazonosítás eredménye két féle lehet: „azonos”, vagy „nem azonos”. Erről mindig három példányban készül jegyzőkönyv, amely rögzíti az azonosítás helyét, idejét, a szagazonosító kutya nevét, avatási számát, a kutyavezetőt, a szagazonosítást figyelő személyek nevét, a szagminta bűnjelszámát és az azonosítás eredményét, továbbá kép- és hangfelvételt is készíteni kell a szagazonosítás menetéről azért, hogy a későbbiekben ellenőrizhető legyen a kutya munkája. A felvételt a jegyzőkönyv egy példányával 10 évig őrizni kell.

A korábban említett, személyesen megismert büntetőügyekben szagazonosítás során az elkövetőtől egy melegítőt foglaltak le, és ennek segítségével történt az azonosítás.

Az ügyekben két kutya mindkét esetben ötből ötször azonosította az elkövetőt, azonban ezen bizonyíték mellett az első ügyben csak és kizárólag a cellainformáció állt rendelkezésre, amely azt igazolta, hogy az elkövető telefonja az elkövetés helye szerinti városban volt. A bíróság a szagazonosítás eredményét ezért nem tudta bizonyítékként figyelembe venni, mivel semmilyen közvetlen bizonyíték nem igazolta az elkövető kilétét.

6. SZAGAZONOSÍTÁS A BIZONYÍTÉKOK KÖRÉBEN

„A bizonyítékok kizárólag a ténybizonyításban szerepelnek, és ott mindig szerepelnek, ezért a ténybizonyítás nélkülözhetetlen eszközeiként határozhatjuk meg. A bizonyítékok a büntetőeljárásban a ténybizonyítás döntő elemeit alkotó konkrét és potenciális adatok. Azaz a bizonyítékok a büntetőeljárásban olyan adatok a) amelyek büntetőjogilag releváns tényekre vonatkoznak, b) amelyeket a törvény által megengedett forrásokból szereznek be, s éppen ezért összességükben és összefüggésükben felhasználhatóak (alkalmasak) a büntetőjogilag releváns tényállásnak az ügydöntő hatóság általi megállapítására, utólagos rekonstrukciójára (eljárási bizonyítékok)”⁴⁵

⁴⁵ Tremmel Flórián: Bizonyítékok a büntetőeljárásban. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2006. 78-79.o.

A büntetőeljárás során a nyomozó hatóság célja a bűncselekmény felderítése és olyan bizonyítékok beszerzése, amelyek biztosítják a releváns tényállás megállapítását. A bizonyítékok egyfajta visszatükröződését adják a bűncselekménynek. „Az eljárási bizonyítékok, mint rész-visszatükröződések önmagukban is folyamatjellegűek, amelyeknek legfontosabb tényezőik a büntetőjogilag releváns tények (a visszatükrözött), a törvényes adatforrás (a visszatükröző) és a visszatükröződési mechanizmus (kölcsonhatás), valamint ennek eredménye (a visszatükröződés, képmás, adat).”⁴⁶

Tökéletes bizonyítékok elméletileg nem állnak az eljáró hatóságok rendelkezésére, ezért a nyomozó hatóságoknak minden apró nyomot rögzíteni kell a bűncselekmény helyszínén, így a felderítést a szagnyomok rögzítésével kezdik.

A szagazonosítás eredménye a bizonyítékok körében a gyenge, „soft”⁴⁷ közvetett bizonyítékok közé sorolható, mert a kutyában rejlő szubjektív hibalehetőségek miatt csak valószínűsíteni lehet az azonosságot. Valójában az elkövető kilétének felderítéséhez nyújt segítséget, de nem bizonyítja azt, hogy a bűncselekményt valóban az a személy követte el, csupán azt, hogy ott volt a helyszínen. Önmagában nem elegendő az elkövető személyének azonosításához, további bizonyítékok szükségesek annak megállapítására, hogy a helyszínen rögzített szagmaradvány a bűncselekmény elkövetésével összefüggésben keletkezett-e. Teljes bizonyossággal a szagazonosítás inkább a felderítés eszköze, a közvetlen bizonyítékokat alátámasztó, megerősítő jellegű bizonyíték, természetesen annak ismerete és fenntartása mellett, hogy a szagazonosítás eredménye bizonyítékként is bírói mérlegelés tárgya lehet. A szagazonosítás eredményének bizonyítékként való használhatósága nem függvénye annak, hogy mire kívánják felhasználni, de lényeges, hogy mennyiben alkalmas a bizonyítandó tény kizárására vagy megerősítésére. Alapvető kritérium, hogy minden szempontból feleljen meg az eljárás jogkövetelményeinek. A szagazonosításkor biztosítani kell az eredmények tárgyilagosságának bizonyító erejét.

⁴⁶ Tremmel Flórián: (i.m.45).91. o.

⁴⁷ Tremmel Flórián: (i.m.45). 134.o.

6.1. Szagazonosítás a nyomozás során

A szagazonosítás eredményét emberi közvetítéssel ismerjük meg. A kutyavezető jegyzőkönyvben rögzíti a szagazonosító kutya által elvégzett szagazonosítás eredményét. A szagazonosító kutya ilyen szempontból quasi bizonyítási eszköznek tekinthető, azonban az eljárási törvény nem sorolja azok közé, a szagazonosítás eredményét azonban igen. Ha a nyomozókutya eredményes szagazonosítást végzett, vagyis azonosságot mutat a helyszínen rögzített szagmaradvány és az indítószag között, a büntetőeljárási törvény személyi bizonyítási eszközként veszi figyelembe. A kutyavezető által a szagazonosításról készített jelentés okirati bizonyítékként szolgál, amelyben a kutyavezető „tolmácsolja” a kutya jelzéseit és ezt jegyzőkönyvben rögzíti. A szagazonosítás során igénybe vett hatósági tanúk elsősorban a szagazonosítás szabályainak betartását hivatottak igazolni, ugyanakkor észrevételeket tehetnek a kutya magatartásáról és a végrehajtott szagkiválasztás körülményeiről. A kutya vezetőjétől az eljáró hatóság „joggal elvárhatja, hogy nemcsak a szagkiválasztásról, mint egyszeri eseményről, hanem a nyomozókutya viselkedéséről, a szagkiválasztás szempontjából jelentős szokásairól is valóságghú, szakszerű és laikus számára is érthető információkat szolgáltasson.”⁴⁸

A hatályos büntetőeljárási törvény lehetőséget ad arra, hogy a kutyavezetőt a Be.182.§-ban meghatározottak szerint szaktanácsadóként vegyék igénybe a nyomozás és a bírósági eljárás során is. Ilyenkor a kutyakiképző beszámol a szagazonosító kutyával kapcsolatos speciális ismereteiről, ezzel segítve ezen speciális terület bizonyítási eszközként való értékelését, ugyanakkor lehetséges van a szagazonosítással kapcsolatosan „külső” szakértő, állatorvos vagy kynológus szakértő igénybevételére, akik nem csupán egy adott kutya magatartásáról számolnak be, hanem átfogó természettudományos szempontból adnak tájékoztatást, és ezzel segítik ezen szakterület áttekintését.

Fontos biztosítani a kutya magatartásának rekonstruálását azért, hogy bizonyítékként értékelni lehessen a szagazonosítás eredményét, ezért is elengedhetetlen a szagazonosítás menetének videófelvételen történő rögzítése. A szagazonosítás eredménye a nyomozás során megmutatja azt a személyt, akinek a szagmaradványa jelen volt a helyszínen. Ez segítséget nyújt abban, hogy további személyi és tárgyi bizonyítékokat szerezzenek be, ami alátámasztja a bűncselekmény elkövetését.

⁴⁸ Katona Géza: 1997. (i.m. 16) 16. o

A szagmaradvány rögzítésénél nehézséget jelenthet, ha az elkövető egy bizonyos helyen csupán rövid ideig tartózkodik, vagy ha a szagnyom esetleges feltalálási helye olyan szennyezett, ami kizárja a szagmaradvány rögzítését. Előfordul az is, hogy az elkövető már olyan „kitanult”, ismeri a nyomozati munkát és igyekszik megakadályozni azt, hogy a szagát rögzítsék, vagy azt, hogy a nyomkövető kutya fel tudja venni a szagot és kövesse a nyomát. Előszeretettel alkalmaznak az elkövetők borsot, piros paprikát és más, erős szaglefedő képességű fűszereket, amelyek a kutyát összezavarják, és ezáltal képtelenné teszik a munkára.

Véleményem szerint a nyomozás során, amikor csak lehet, igénybe kellene venni a nyomkövető vagy a szagazonosító kutyákat, mert ha nem is szolgálnak 100%-os bizonyítékként, de az elkövető kilétének felderítéséhez mégis segítséget nyújtanak, és ezzel esetlegesen lehetőség nyílik egyéb személyi bizonyítékok beszerzésére.

6.2. Szagazonosítás eredménye a bírósági eljárásban

A szagazonosítás eredményének értékelése a bizonyítékok körében mind hazánkban, mind külföldön vitatott. A hazai ítélkezési gyakorlat a szagazonosítás eredményét nem tudja kizárólagos bizonyítékként figyelembe venni. Ha csupán a szagazonosítás eredménye és még esetlegesen néhány közvetett bizonyíték áll a bíróság rendelkezésére, nem tud mást tenni, minthogy az elkövetőket bizonyíték hiányában felmentse. A bírósági eljárásban fontos meghatározni, hogy a szagazonosítás eredménye tartalmilag összhangban van-e a többi bizonyítékkal, és ha igen, csak akkor lehet figyelembe venni.

A szagazonosítás eredménye csupán kiegészítheti a bizonyítékokat, mivel azt sem tudjuk biztosan megállapítani, hogy a kérdéses szagnyom az elkövetés időpontjában került-e a bűncselekmény elkövetésének helyére.

Az általam korábban említett ügyben, amikor a gépkocsi üléséről rögzítették az elkövető szagnyomát, és két kutya ötből ötször azonosította, megállapítható volt, hogy az elkövető rendszeres használatában volt a hátrahagyott gépkocsi, így a szagazonosítás eredménye nem volt kétséges. Az elkövető rokona azonban a nyomozóhatóság „félrevezetésére” bejelentette, hogy a hátrahagyott gépkocsit korábban ellopták. Az természetes volt, hogy a szagazonosítás eredménye

azt igazolta, hogy az elkövető ült a gépkocsi vezetőülésében, mivel rendszeresen használta. Ha meglett volna az a személy, aki az állítások szerint a gépkocsit ellopta, a szagazonosító kutyák őt is tudták volna azonosítani. A szagnyom rögzítéssel mindkét személy szaga rögzítésre került. Ebben az esetben a szagazonosítás eredménye közvetett bizonyítékként sem vehető figyelembe, mivel az nyilvánvaló, hogy az elkövető által rendszeresen használt gépkocsiban rögzül a saját szaga, beivódik a kárpitba. Annak a szaga is rögzül, aki csak pár órát használja a gépkocsit, de annak a személynek a kiléte nem derült ki, aki a gépkocsit állítólagosan ellopta. Mindezek miatt a bíróság bizonyíték hiányában felmentette az elkövetőt.

A másik ügyben, ahol a papírlapról rögzítettek szagmintát a nyomozók, valószínűsíthető, hogy nagyon csekély mennyiségű szagmolekula került rögzítésre, ami határán mozog a kutya ingerküszöbének. Minden szervnek megvan az ingerküszöbe, az a határ, amit érzékelni tudunk a konkrét érzékszervvel. Az elkövető a papírt csupán egy pillanatig foghatta meg, tehát nagyon kevés szagminta maradt rajta. Ebben az esetben először az azonosítandó szagot mutatták meg a kutyának, majd külön megmutatták a személyi szagmintákat. Nagyobb a tévedési aránya a kutyáknak ilyen esetben, mivel gyenge az egyik szagminta. Minden valószínűséggel rögzítésre kerültek járulékos szagok ebben az ügyben, és lehetséges, hogy a kutya ezekre a járulékos szagokra támaszkodva azonosította az elkövetőt. Két kutya öt esetből ötször azonosította az elkövetőt, azonban semmilyen más bizonyíték nem állt a bíróság rendelkezésére, ezért ebben az esetben is az elkövető bizonyíték hiányában történő felmentésére került sor.

A Rendészeti Szemle 2007/3. számában - az ügyben eljáró védő által - bemutatásra került egy fegyveres rablás miatt indult büntetőeljárás. A Rendészeti Szemlében szereplő tanulmányból ezen büntetőeljárás során a szagazonosítással kapcsolatos mozzanatokat kívánom kiemelni.

A nyomozóhatóság a helyszíni szemle során a kőlapról szagmaradványt rögzített. A nyomozás során elvégzett szagazonosítás alkalmával két kutya ötből öt alkalommal a gyanúsított szagmintájával jelezte azonosnak. Az ügyészség a rendelkezésre álló bizonyítékok, többek között a szagazonosítási jegyzőkönyv alapján is vádat emelhet a terhelt ellen. A Pécsi Városi Bíróság a lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeképpen a rendelkezésre álló valamennyi bizonyíték alapján kétséget kizáróan nem tudta megállapítani, hogy a vádbeli cselekményt a terhelt követte el, ezért az ellene

emelt vád alól felmentette. Ítéletében a bíróság arra hivatkozott, hogy a bírói gyakorlat a szagazonosítás eredményét önmagában nem tekinti hitelt érdemlő bizonyítéknak a terhelt bűnösségének bizonyítására, az csupán a nyomozóhatóság munkáját elősegítő adat, amely a gyanú közléséhez elegendő, ennek indoka pedig az, hogy a kutya nem tévedhetetlen.⁴⁹

A Rendészeti Szemle 2008/6. számában, az ügyben eljáró ügyész kifejtette álláspontját ugyanezen büntetőeljárással kapcsolatosan, amelyből szintén a szagazonosítással foglalkozó részét kívánom kiemelni.

A szagazonosítást két kutya végezte el, a szagmintát pedig arról a helyről vették, ahol az elkövető néhány perccel korábban állt. Ellentétben a bíróság indokolásával a szagazonosítás teljesen bevett és elfogadott eljárás, amelynek pontos menete tisztázott. Ugyanakkor a szagazonosítás eredménye önmagában valóban nem elégedő a büntetőjogi felelősség megállapításához, de a gyanút tovább erősíti. Mivel nem csak a szagazonosítás eredménye állt a bíróság rendelkezésére mint terhelő bizonyíték, azokat kiegészítve a szagazonosítás kifejezetten alkalmas lett volna a terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítására.⁵⁰

A bizonyítási eljárás eredményeképpen az elsőfokú bíróság által meghozott ítéletet a másodfokú bíróság lényegében helybenhagyta ezzel is erősítve azt a bírói gyakorlatot, hogy a szagazonosítás önmagában nem elegendő a terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítására, ha más közvetlen bizonyíték nem áll rendelkezésre.

Mindenképpen szükségesnek tartom, hogy egységes bírói gyakorlat alakuljon ki a szagazonosítás bizonyítékként való értékelésével kapcsolatosan. Ha az Európai Unión belül nem is lehetséges, de legalább Magyarország területén szükségesnek tartom az egységes gyakorlat kialakítását.

⁴⁹ Fenyvesi Csaba-Nagy Mariann: Egy fegyveres rablás kriminalisztikai és büntetőeljárás-jogi tanulságai Rendészeti Szemle, 2007/3. 106-121.o.

⁵⁰ Takács István: Egy fegyveres rablás kriminalisztikai és büntetőeljárás-jogi tanulságai 2. Rendészeti Szemle, 2008/6. 103-114.o.

7. SZAGAZONOSÍTÁS A NEMZETKÖZI GYAKORLATBAN

Angliában a büntetőeljárás három szakaszra osztható, amely során az előkészítő szakaszban - amely a vádemelésig tart - nyomozás főszereplője a rendőrség. A helyi rendőrségek a rendőrfőnök, vagy a helyi Rendőri Hatóság irányítása alatt állnak. „A rendőrség nincs funkciók szerint felosztva, az úgynevezett „police judiciaire” van megbízva a bűnügyek megoldásával.”⁵¹ Az angol rendőrség különbözik a kontinensen található rendőrségektől, elsősorban abban, hogy a nyomozást nagyrészt önállóan végzi, másodsorban pedig abban, hogy maga dönt arról, hogy a lefolytatott nyomozás alapján vádat emeljen-e. A vizsgálati szakaszban a bizonyítékok beszerzése során a rendőrség kötelessége elvileg mind a terhelt terhére, mind a javára szóló bizonyítékok beszerzése, azonban ennek során nem alkalmazhat kényszerintézkedéseket és általában nem áll rendelkezésére elegendő pénz sem a bizonyítékok begyűjtéséhez. A bizonyítékokat hivatalosan azonban nem vizsgálják, arra csak a tárgyaláson kerül sor.⁵²

„Az angolszász bizonyítási jogot és bizonyítási gyakorlatot vizsgálva túlzás nélkül megállapítható, hogy mindkét szóban forgó bizonyításelmélethez közel áll azzal, hogy a kontradiktórius, szóbeli és nyilvános tárgyalásra - a „fair” eljárásra - helyezi a hangsúlyt, amelyben az összes felhasználható bizonyíték igen alapos, keresztkérdezéses vizsgálat, jogi és szakmai ellenőrzés, bírálat alá kerül, miközben a jogellenes bizonyítékokat már a tárgyalás előkészítése során rendszerint kirekesztik a tárgyalás s ezzel együtt a bizonyítás anyagából.”⁵³

Az Egyesült Királyságban már a középkorból, I. Henrik uralkodása alatt keletkezett bizonyítékok között is találtak olyan feljegyzéseket, amelyek igazolják, hogy a királyi palotában a marsall alkalmazott kutyákat a védelem és a rend fenntartása érdekében. A 12. és 13. században a bárók és a földesurak nem csak a vadászatok során vitték magukkal kutyáikat, hanem a vagyonuk, és jogaik védelmére is használták őket, a tolvajok és gazemberek elfogására általában a bloodhoundokat alkalmazták.

⁵¹ Herke Csongor: A német és az angol büntetőeljárás alapintézményei. Egyetemi jegyzet, Pécs, 2011. 31.o.

⁵² Herke Csongor: 2011. (i.m.51) 43-44. o.

⁵³ Tremmel Flórián: (i.m.45). 37.o

A Napóleoni háborúk idején Angliában a rendőr-kutyákat a bűnözés elleni harcban vették igénybe, főképp az éjjeliőrök munkáját segítették. 1835-től az egész ország nagyvárosainak rendőrségein kutyás egységeket hoztak létre a rend fenntartására.

Később a 20. század elejétől - ugyanúgy mint Európában -, speciálisan kiképzett kutyákat alkalmaztak nyomkövetésre. A kutyákat két osztályra bontották, nyomkövető és bűnügyi járőr-kutyaként alkalmazták őket. A kutyakiképző iskolák nagy sikereket értek el, és a rendőrség egyre több kutyát vett igénybe, a vámnál és a bűnügyi munka során is.

Napjainkban Angliában és Walesben, a helyileg szerveződött rendőrségek több, mint 2500 kutyát foglalkoztatnak, a legnépszerűbb fajta - akárcsak hazánkban - a németjuhász kutya és a belgajuhász. A kutyák speciális kiképzésen vesznek részt, hiszen dolgozni csak fegyelmezetten lehet.⁵⁴ A helyi rendőrségek - ellentétben az európai rendőrségekkel - a nyomozást többségében önállóan végzik, amely során igénybevett nyomkövető és szagazonosító kutyák csupán a nyomozati munka előbbre viteléhez nyújthatnak segítséget. Az Egyesült Királyságban a szagazonosítás sajnálatos módon háttérbe szorul, mert annak eredménye bizonyítékként nem terjeszthető a bíróság elé.

A 19. század derekán Belgiumban kezdték meg a rendőr-kutyák kiképzését. A kutyákat főképpen a rendőrségek éjszakai őrjáratain vették igénybe. Egész Európa érdeklődéssel figyelte a belga kutyák tevékenységét. A rendőrségi munkák során hamarosan Németországban, Franciaországba, Ausztriában és Magyarországon is alkalmazni kezdték.

Belgiumban jelenleg a rendőrség alkalmazásában lévő kutyák alkalmasak kábítószer keresésére, emberi maradványok felkutatására, természetesen nyomkövetésre, robbanószer felkutatására és őrző-védő tevékenységre is. Az alkalmazott kutyák egyharmada szagazonosításra van kiképezve. Ez igazolja, hogy Belgiumban, a nyomozati munka részeként igen jelentős szerepet tölt be a szagazonosítás.

Lengyelországban a 1990-es években átfogó tanulmányt készítettek a kutyák által végzett szagazonosításról. Az 1998. szeptember 1-jén hatályba lépett új lengyel büntetőeljárás törvény a

⁵⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Police_dog

bizonyítékok körében elfogadhatónak tartja a szagazonosítás eredményét, ha szakértői közreműködéssel feltárják a kutya hibaarányát.

A lengyel rendőrség kriminalisztikai laboratóriumokat hozott létre, ahol szakértők segítségével vizsgálták a kutya munkáját. Manapság az ügyészség és a bíróság a szagazonosítás eredményét csak akkor tudja figyelembe venni, ha az eljárás során a rendőrség szakemberei szakértői véleményt adnak a szagazonosítást végző kutyáról.

A szagnyom rögzítés menete ugyanúgy zajlik, mint hazánkban, pelenka-szerű textillel 30 percig lefedik a szimatforrást, majd üvegedénybe helyezik és lezárva tárolják. A személyi szagminta vétel közvetett és közvetlen módon történhet. Ezt követően a szagazonosítást két szagazonosításra kiképzett kutya végzi. Az azonosítás során első alkalommal, ellenőrző indítást kell végezni - amit hazánkban üres próbának nevezünk - azért, hogy megvizsgálják a kutya mutat-e érdeklődést az azonosítandó szag iránt. Az azonosítást legalább háromszor meg kell ismételni, és annak eredményét rögzíteni kell. A szagazonosításnak két fázisa van, az első fázisban a kutya végzi az azonosítási kísérletet, a második fázisban pedig a kutyavezető szakértői véleményt készít. Az egyetlen kikötés az, hogy a szagazonosító kutyát csak akkor lehet alkalmazni a nyomozás során, ha megfelelő vizsgával rendelkezik, tevékenységét kutatási eredményekkel alá lehet támasztani. A Lengyelországban alkalmazott szagazonosítás a büntetőeljárás részévé vált és tudománnyá fejlődött, amelyet „osmology”-nak neveztek el.

A kutatások eredményeképpen megállapították, hogy a kutyák által végzett szagazonosítás még nem rendelkezik megfelelő tudományos alappal, mert nem tudják a kutya hibáit kiküszöbölni. Ennek ellenére a büntetőeljárás során a rendőrségi szakemberek igyekeznek minél többször igénybe venni ezt a tudományt, még akkor is, ha a bíróságok nem tudják a bizonyítékok körében 100%-osan figyelembe venni, a kutyák tévedhetősége miatt. A lengyel bíróságok nagyon hasznosnak tartják a szagazonosítást, ezért el is fogadják a bizonyítékok körében, de csak abban az esetben, ha más bizonyítékok is rendelkezésükre állnak az adott ügyben.⁵⁵

Az *Egyesült Államokban* a bírósági gyakorlat nem egységes a szagazonosítás bizonyítékként való figyelembevétele tekintetében. 38 állam adatai alapján 31 elfogadja a bizonyítékok körében a

⁵⁵ http://www.forensic-evidence.com/site/ID/ID_DogScent.html

szagazonosítás eredményét, 5 elfogadhatatlannak tartja, 2 államban pedig folyamatban van az egységes gyakorlat kialakítása.

New York államban elvi jellegű bírósági döntések is alátámasztják, hogy elegendő tudományos bizonyíték áll rendelkezésre a vonatkozásban, hogy a kutya képes a különböző szagok megállapítására és arra is, hogy aggálytalan az a megállapítás, hogy a kutya képes a csekély mennyiségű anyagmaradványok jelzésére. A szagkiválasztás bizonyítékként való elfogadásához az Egyesült Államokban és Kanadában is kialakultak az általános feltételek. Az alkalmasságra utaló adatok, amelyek biztosítják, hogy a bizonyítékok között szerepeljen a szagkiválasztás eredménye, a következők: a kutya genetikai alkalmasságát, a megfelelő kiképzését és az előzetes igénybevételre és az eredményre vonatkozó feljegyzéseket tartalmazó okiratok.⁵⁶

A fenti példák is jól mutatják, hogy a szagazonosítás az egész világon ismert és elismert bizonyítási eszköz, amelyet a nyomozó hatóságok előszeretettel alkalmaznak. A szagazonosítás eredményét a bíróságok is - amennyiben más közvetlen bizonyíték is rendelkezésre áll - elfogadják bizonyítékként a releváns tényállás felderítése és a terhelt bűnösségének megállapítása során.

⁵⁶ Katona Géza: (i.m. 16) 1997. 25-27. o

8. A SZAGAZONOSÍTÁS JÖVŐJE

„Az utóbbi években műszeres-analitikai vizsgálatokkal is próbálták alátámasztani az ember szagának individuális jellegét. Sőt, az emberi szagok azonosítására is történtek laboratóriumi kísérletek kapilláris gázkromatográf és nagy teljesítményű tömegspektrométer alkalmazásával. S bár ezek a műszerek a jelenleg rendelkezésre álló egyik legérzékenyebb és legjobb analitikai rendszer részei, de a biológiai szagok azonosítására még annyit sem érnek, mint az ember orra!”⁵⁷

A kutya szaglóérzékenysége messze magasan fölötte van a jelenleg és a jövőben létrehozható szagelemző készülékeknek, mert a kutya „biodetektorainak” nincs konkurenciája. Azonban nemrégiben a Massachusettsi Műegyetem (MIT) tudósai bejelentették, hogy közelebb kerültek a „műorr”, vagyis a mesterséges szaglószerz kifejlesztéséhez. Kutatásaik során új módszereket alkalmaztak, amelyek segítségével ma már tömegesen állítják elő a szaglóreceptorokat. Ez a készülék a későbbiekben helyettesítheti a szagazonosító kutyákat.

Az orról ma sem tudják a tudósok pontosan, hogy hogyan működik, mivel a szaglóreceptoraival több tízezer szagot képesek érzékelni mind az emberek, mind az állatok. Egyes szagok több érzékelőt is aktiválnak, amelyek jeleket küldenek az agyba, ami képes felismerni az adott szagot.

A szaglás molekuláris alapjának megértésének fő akadály, hogy a MIT biológiai mérnökei nem tudtak elég receptort gyártani és homogénné tisztázni. Az emberi szaglórendszer hatalmas, amely kb. 400 funkcionális gént tartalmaz, a kutyáknak és az egereknek pedig kb. 1000 szaglószerzi receptor génjük van. A receptorok lehetővé teszik az emberek és az állatok számára, hogy több tízezer illatot különböztessenek meg. Az illatok több receptort hoznak működésbe, amely jelet hoz létre és ezt az agy egy bizonyos illatként képes azonosítani. „Az illatmolekulákhoz kötődő szaglószerzi receptorok olyan membránproteinek, melyek áthidalják a sejt felületeit. Mivel a sejtmembrán kétrétegű zsírmolekulákból áll, a receptor fehérjék nagymértékben vízérzékenyek.”⁵⁸

⁵⁷ Szinák János: Kriminálisztikai orrológia. <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/8.pdf>

⁵⁸ Mire képes a „műorr” <http://www.stop.hu/articles.php?id=393185>

A fehérjéket kivonva a sejtből, víz alapú oldatba helyezték, amelyek ekkor összetapadtak. Ennek következtében felbomlik a szerkezetük, ezért nehéz elkülöníteni a fehérjéket nagy mennyiségben.

A Massachusettsi Műegyetem biológusai által kidolgozott „műorr” véleményem szerint lehetőséget adhat arra, hogy a jövőben a szagazonosítás a büntetőeljárás bizonyítási rendszerében alappillérként jelenjen meg, ezzel segítve a nyomozóhatóságok munkáját és a váderedményességet, a büntetőbíráskodás stabilizálásához vezethet.

9. ÖSSZEGZÉS

A szagnyomok a bűncselekmény helyszínén minden esetben jelen vannak, azokat a nyomozószerv képviselői igyekeznek a helyszínre érkezést követően rögtön rögzíteni, hogy a nyom ne sérüljön. A szagazonosítás eredménye nagyban segíti a nyomozó hatóság munkáját az újabb bizonyítékok beszerzésében. Ha a szagazonosítás eredményes, erősíti a gyanút és ezen bizonyítékkal a nyomozó hatóságnak már lehetősége van arra, hogy az azonosított személlyel szemben eljárási cselekményeket fogantathatnak, mint például házkutatás, lefoglalás, motozás stb., azért, hogy újabb bizonyítékok kerülhessenek elő, amelyek tovább erősítik a gyanút és esetlegesen közvetlen bizonyítékként szolgálnak az eljárás során.

Ma a szagazonosítás eredménye a bírói gyakorlatban csupán „gyenge” közvetett bizonyítékként vehető figyelembe. Ennek oka, hogy a szagazonosító kutya azonosító munkáját nem tudják rekonstruálni, és ezért nem lehet teljes bizonyossággal elfogadni az eredményt. Hiába ismerjük a kutyák kiváló szaglóképességét, és hiába foglalkozik már egy kiforrott tudomány - az odorológia - a szagazonosítás tudományával, nem tudjuk biztosan azt mondani, hogy a szagazonosító kutya tévedhetetlen. Ha gyenge a szagminta, amit azonosítani kell, előfordulhat, hogy a kutya az indító, vagyis a szagmintában lévő járulékos szagokra támaszkodik. A kutyavezetőtől is függ a kutya pontossága, mert akár akaratlanul is befolyásolja a kutyát azzal, hogy a második indításkor úgy állítja be a mintákat, hogy segítsen a kutyának, vagy a köztük kialakult kapcsolat alapján akár egy hangjelzéssel, vezényszóval is segítheti a kutyát.

A szagazonosító kutyák azonosítás közben vétett hibáit sajnálatos módon nem tudja a tudomány kiküszöbölni, ezért szükséges egy biztonságos, pontos, kiszámítható mesterséges szaglószer kifejlesztése, amely a szagnyomok azonosítását leképezhető módon végzi. Ezzel a szagazonosítás nem csupán a nyomozati munkát segítené, hanem a bírósági eljárás során is segítséget nyújtana a tényállás pontos felderítésében és a terhelt bűnösségének megállapításában.

A szagazonosítás tekintetében további fontos lépésnek látom azt, hogy egy országos, vagy akár egy nemzetközi nyilvántartás kiépítésére kerüljön sor, amelyben a bűncselekményt elkövetők meghatározott egyéni szagprofilját rögzítenék, ennek segítségével lehetőség nyílna a szagnyomok összevetésére, és esetleges fel nem derített sorozatbűncselekmények elkövetőinek felkutatására.

Munkám során megismert büntetőeljárások többségében a szagazonosítás csupán, mint közvetett bizonyíték vehető figyelembe, amely megerősít más egyéb közvetlen bizonyítékokat. A „műorr” kifejlesztésével és jövőbeni alkalmazásával a szagazonosítás eredménye pontosabb, és a közvetett bizonyítékok köréből átkerülhet a közvetlen, stabil bizonyítékok körébe, ezzel elősegítheti a bűncselekmények elkövetőinek gyorsabb és hatékonyabb felkutatását.

FELHASZNÁLT IRODALOM JEGYZÉKE

- **Balláné Ph.D. Füzster Erzsébet:** Nyomtan és Daktiloszkópiai alapismeretek. Rejtjel kiadó, 2004.
- **Balláné Dr. Füzster Erzsébet:** Anyagmaradványok kriminalisztikai vizsgálati lehetőségei. Jegyzet a Rendőr Szakközépiskolák hallgatói számára
- **Bócz Endre (szerk.):** Kriminalisztika 1-2. BM kiadó, 2004.
- **Fenyvesi Csaba-Nagy Mariann:** Egy fegyveres rablás kriminalisztikai és büntetőeljárás-jogi tanulságai Rendészeti Szemle, 2007/3.
- **Garamvölgyi Vilmos (szerk.):** Kriminalisztika Általános rész. Belügyminisztérium Tanulmányi és Módszertani Osztálya, Budapest, 1961.
- **Hautzinger Zoltán:** Az emberi szagok kriminalisztikai azonosítása. Emlékkönyv Vargha László egyetemi tanár születésének 90. évfordulójára, PTE-AJK, Pécs, 2003.
- **Herke Csongor:** A német és az angol büntetőeljárás alapintézményei. Egyetemi jegyzet, Pécs, 2011.
- **Illár Sándor (szerk.):** Krimináltechnika I. Jegyzet a Rendőrtiszti Főiskola hallgatói részére. Budapest, 1996.
- **Illár Sándor (szerk.):** Krimináltechnika II. Rejtjel kiadó, Budapest 1998.
- **Janza Frigyes:** Etológia, Jegyzet a kutyavezető-képző iskola hallgatói számára. ORFK Oktatási és Kutatási Központ, 1995.
- **Katona Géza:** A szagazonosítás büntetőeljárásjogi kérdései. ORFK kutyavezető-képző iskola, Dunakeszi, 1997.

- **Kovács György:** A dobogó árnyékában. Budapest, 1995.
- **Lakatos János (szerk.):** Kriminálmetodológia. Rejtjel kiadó, Budapest, 2000.
- **Szinák János:** A kábítószer-kereső kutya, Dunakeszi, 1999.
- **Takács István:** Egy fegyveres rablás kriminalisztikai és büntetőeljárás-jogi tanulságai 2. Rendészeti Szemle, 2008/6.
- **Tremmel Flórián - Fenyvesi Csaba - Herke Csongor:** Kriminalisztika Tankönyv és Atlasz. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2005.
- **Tremmel Flórián:** Bizonyítékok a büntetőeljárásban. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs 2006.

FELHASZNÁLT INTERNETES FORRÁSOK JEGYZÉKE

- <http://www.corp.origo.hu/tudomány/20081106-testszagunk-egyedi-es-nem-megvaltoztathato-akarcsak-az-ujjlenyomatunk-html> (2011.09.23.)
- http://hirtv.hu/tud-tech/?article_hid=236895 (2011.09.23.)
- <http://www.livescience.com/culture/090407-women-smell.html> (2011.09.23.)
- <http://www.sciencedaily.com/releases/2009/04/090407074945.html> (2011.09.23.)
- <http://www.stop.hu/article.php?id=393185> (2011.09.23.)
- <http://www.stop.hu/article.php?id=420353> (2011.09.23.)
- http://vakkanto.blog.hu/2010/11/09/kantor_hihetetlen_szamai (2011.09.23.)
- <http://www.dunakeszi.hu/index.php?page=hirek&from=190> (2010.11.27.)

- <http://www.mezohir.hu/2005-07/22.html> (2011.09.23.)
- <http://www.tankonyvtar.hu/konyvek/kutyatar/kutyatar-hetedik-fejezet> (2011.03.23.)
- Szinák János: Kriminálisztikai odorológia <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/8.pdf> (2011.03.23.)
- http://www.hbjk.hu/HU/hu_belga.htm (2011.09.23.)
- http://tervueren.centrumnet.hu/tervueren/altalanos_leiras/&c=list (2011.09.23.)
- <http://kutya.hu/Cikk.aspx?id=6656> (2011.09.23.)
- <http://www.labrador.hu/ismerteto.htm> (2011.09.23.)
- <http://www.labrador.hu/tortenet.htm> (2011.09.23.)
- <http://nemetjuhaszkutya.hupont.hu/1/nemetjuhaszkutya-tortenete> (2011.09.23.)
- <http://kutya.hu/Cikk.aspx?id=5718> (2011.09.23.)
- http://www.rendorkutyasok.eoldal.hu/cikkek/friss-hirek_esemenyek/k9-es-rendorkutya-munkaja-ii_-resz.html (2011.09.23.)
- <http://www.rendorkutyasok.eoldal.hu/cikkek/kepzes/szagazonositasrol.html> (2011.09.23.)
- <http://kutyastortenetek.freeblog.hu/archives/2009/07/page/5/> (2011.09.23.)
- <http://www.nethirlap.hu/cikk.php?cikkid=25955> (2011.09.23.)
- http://hvg.hu/egeszseg/20080806_szaglas_emlekek_ (2011.09.23.)
- <http://www.femcafe.hu/cikkek/szex-szerelem/feromonok-a-szaga-miatt-szereted-a-pasit> (2011.09.23.)

- <http://www.sulinet.hu/biosz/szag/mit.htm> (2011.09.23.)
- <http://www.vilaglex.hu/Kemia/Html/Illatok.htm> (2011.09.23.)
- http://en.wikipedia.org/wiki/Police_dog (2011.10.22.)
- Lafayette Ron Hubbard: A túlélés tudománya. <http://www.citatum.hu/idezet/48593> (2011.10.16.)
- http://www.forensic-evidence.com/site/ID/ID_DogScent.html (2011.10.23.)

FELHASZNÁLT JOGSZABÁLYOK JEGYZÉKE

- 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról
- 22/2008. (OT 12.) ORFK utasítás a szagmaradványok és személyi szagminták rögzítésével, konzerválásával, valamint azonosításával kapcsolatos feladatok végrehajtásáról
- 17/2009. (OT 10.) ORFK utasítás a Rendőrség Kutyás és Lovas Szolgálati Szabályzatáról
- 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet a belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól

MELLÉKLETEK

1. Szagnyom rögzítő táska tartalma

2. Bűnjelcímke

Szagmegőrzés időpontja: _____		
Sértett neve: _____		
Nyomozhatóság tagjának aláírása: _____	Szagmaradvány/Szagminta	Gyanúsított / sértett / stb. aláírása: _____
		(szagmintát adó)
Jegyzőkönyv szám: _____		

3. Jegyzőkönyv szagmaradvány rögzítéséről

Nyomozó hatóság
Nyomozó szerv

Ügyszám:

JEGYZŐKÖNYV **szagmaradvány rögzítéséről**

Készült a Btk. § (....) bekezdésébe ütköző és a(z) (....) bekezdés pontja szerint minősülő
..... büntett /vétség és más bűncselekmények* megalapozott* gyanúja miatt ismeretlen
tettes* (gyanúsított megnevezése)* ellen folyamatban lévő eljárásban
.....

.....
(az eljárási cselekmény helyének megjelölése) szám alatt, 20..... év hó napján óra
perckor megtartott szagmaradvány rögzítés alkalmával.

JELEEN VANNAK:

A nyomozó hatóság részéről:

.....
eljárás vezetője

.....
kutyavezető

Eljárásban résztvevők és jogállásuk:

A nyomozó hatóság hivatalból hatósági tanút alkalmaz.*

A nyomozó hatóság eljáró tagja felhívja a gyanúsított* védő* érintett személy* figyelmét, hogy indítványukra az
eljáró hatóság hatósági tanút alkalmaz, kivéve, ha ennek elháríthatatlan akadálya van, illetve az eljárási cselekmény
során észrevételt, indítványt tehetnek, egyben a gyanúsítottat tájékoztatja egyéb büntetőeljárási jogairól és
kötelezettségeiről.*

A gyanúsított* védő* érintett személy* nyilatkozata:

Hatósági tanú alkalmazását indítványozom* nem indítványozom*.

A hatósági tanú*

Neve:

Lakcíme:

A nyomozó hatóság tagja a felkért hatósági tanút a Be. 183. § (6) bekezdés alapján jogairól és kötelezségeiről
felvilágosítja, ismerteti szerepét és az eljárási cselekmény menetét, egyben közli, hogy a nyomozási cselekményre
észrevételt tehet.*

A hatósági tanú kérdésre közli, hogy az ügyben érdektelen* érdekelt a következők miatt*:

.....
.....

.....
.....
A nyomozó hatóság tagja ismerteti a tanú(k)* szakértő(k)* jogait, kötelezettségeit.*

A nyomozó hatóság elrendeli a szagrögzítés gyorsírással* kép- és/vagy hangfelvétel* egyéb berendezéssel* történő rögzítését.*

A jegyzőkönyvhöz mellékelve a számú videofelvétel.

A szagrögzítés lefolyása:

A szagrögzítést végrehajtó bűnügyi technikusk*, bűnügyi kutyavezető* a következő felületekről helyszíni szagmaradványt rögzít:

1. Tárgy felület megnevezése:

.....
Valószínű időkiesés:

.....
A rögzített szagkonzerv száma:

Megjegyzés:

2. Tárgy felület megnevezése:

.....
Valószínű időkiesés:

.....
A rögzített szagkonzerv száma:

Megjegyzés:

3. Tárgy felület megnevezése:

.....
Valószínű időkiesés:

.....
A rögzített szagkonzerv száma:

Megjegyzés:

4. Tárgy felület megnevezése:

.....
Valószínű időkiesés:

.....
A rögzített szagkonzerv száma:

Megjegyzés:

5. Tárgy felület megnevezése:

.....
Valószínű időkiesés:

.....
A rögzített szagkonzerv száma:

Megjegyzés:

A szagrögzítést végrehajtó bűnügyi technikusk*, bűnügyi kutyavezető* a rögzített szagmaradványokat szagmentes konzerváló üvegbe helyezi, majd az üvegeket hitelesíti*, hitelesítetteti*.

A jelenlevő személyek nyilatkozata, észrevétele, indítványa:

.....

.....
.....
.....
.....
.....

A hatóság eljáró tagja felhívja a tanú(k)* hatósági tanú* figyelmét, hogy kérelmére a megjelenésével felmerült költséget a külön jogszabályban meghatározott mértékben az eljáró hatóság megállapítja és megtéríti.*

A tanú(k)* hatósági tanú* nyilatkozata a költségtérítési igényről:*

.....
.....
.....
.....

A jegyzőkönyv lezárva, a szagrögzítés befejezve: 20..... év hó nap óra perc.

..... eljárás vezetője	 eljárásban résztvevők
..... szagrögzítés végrehajtója bűnügyi technikus* bűnügyi kutyavezető*	 hatósági tanú

* A nem kívánt rész törölendő!

4. Jegyzőkönyv szagminta rögzítéséről

Nyomozó hatóság

Nyomozó szerv

Ügyszám:

JEGYZŐKÖNYV **szagminta rögzítéséről**

Készült a Btk. § (....) bekezdésébe ütköző és a(z) (....) bekezdés pontja szerint minősülő
..... büntett /vétség és más bűncselekmények* megalapozott* gyanúja miatt ismeretlen
tettes* (gyanúsított megnevezése)* ellen folyamatban lévő eljárásban

.....
.....
(az eljárási cselekmény helyének megjelölése) szám alatt, 20.... év hó napján óra perckor megtartott
szagminta rögzítés alkalmával.

JELEEN VANNAK:

A nyomozó hatóság részéről:

Eljárásban résztvevők és jogállásuk:

.....
eljárás vezetője

.....
kutyavezető

A nyomozó hatóság hivatalból hatósági tanút alkalmaz.*

A nyomozó hatóság eljáró tagja felhívja a gyanúsított* védő* érintett személy* figyelmét, hogy indítványukra az
eljáró hatóság hatósági tanút alkalmaz, kivéve, ha ennek elháríthatatlan akadálya van, illetve az eljárási cselekmény
során észrevételt, indítványt tehetnek, egyben a gyanúsítottat tájékoztatja egyéb büntetőeljárási jogairól és
kötelezettségeiről.*

A gyanúsított* védő* érintett személy* nyilatkozata:

Hatósági tanú alkalmazását indítványozom* nem indítványozom*.

A hatósági tanú*

Neve:

Lakcíme:

A nyomozó hatóság tagja a felkért hatósági tanút a Be. 183. § (6) bekezdés alapján jogairól és kötelességeiről
felvilágosítja, ismerteti szerepét és az eljárási cselekmény menetét, egyben közli, hogy a nyomozási cselekményre
észrevételt tehet.*

A hatósági tanú kérdésre közli, hogy az ügyben érdektelen* érdekelt a következők miatt*:

.....
.....

.....
.....
A nyomozó hatóság tagja ismerteti a tanú(k)* szakértő(k)* jogait, kötelezettségeit.*

A nyomozó hatóság elrendeli a szagrögzítés gyorsírással* kép- és/vagy hangfelvétel* egyéb berendezéssel* történő rögzítését.*

A jegyzőkönyvhöz mellékelve a számú videofelvétel.

A szagrögzítés lefolyása:

A szagrögzítést végrehajtó büntügyi technikusk*, büntügyi kutyavezető* a következő személyekről személyi szagmintát rögzít:

1. Név: (születési hely, idő:

.....)
anya neve:

A rögzített szagkonzerv száma:

Megjegyzés:

2. Név: (születési hely, idő:

.....)
anya neve:

A rögzített szagkonzerv száma:

Megjegyzés:

3. Név: (születési hely, idő:

.....)
anya neve:

A rögzített szagkonzerv száma:

Megjegyzés:

4. Név: (születési hely, idő:

.....)
anya neve:

A rögzített szagkonzerv száma:

Megjegyzés:

5. Név: (születési hely, idő:

.....)
anya neve:

A rögzített szagkonzerv száma:

Megjegyzés:

A szagrögzítést végrehajtó büntügyi technikusk*, büntügyi kutyavezető* a rögzített szagmintákat szagmentes konzerváló üvegbe helyezi, majd az üvegeket hitelesíti*, hitelesített*.

A jelenlevő személyek nyilatkozata, észrevétele, indítványa:

.....

.....

.....

.....

.....

A hatóság eljáró tagja felhívja a tanú(k)* hatósági tanú* figyelmét, hogy kérelmére a megjelenésével felmerült költséget a külön jogszabályban meghatározott mértékben az eljáró hatóság megállapítja és megtéríti.*

A tanú(k)* hatósági tanú* nyilatkozata a költségtérítési igényről:*

.....

.....

.....

A jegyzőkönyv lezárva, a szagrögzítés befejezve: 20..... év hó nap óra perc.

..... eljárás vezetője	 eljárásban résztvevők
..... szagrögzítés végrehajtója	 hatósági tanú
bűnügyi technikus* bűnügyi kutyavezető*	

* A nem kívánt rész törlendő!

5. Jegyzőkönyv szagazonosításról

Nyomozó hatóság

Nyomozó szerv

Ügyszám:

JEGYZŐKÖNYV **szagazonosításról**

Készült a Btk. § (...) bekezdésébe ütköző és a(z) (..) bekezdés .. pontja szerint minősülő dolog
..... büntett/vétség és más bűncselekmények* megalapozott* gyanúja miatt ismeretlen
tettes* (gyanúsított megnevezése)* ellen folyamatban, lévő eljárásban
..... (az eljárási cselekmény helyének megjelölése) szám alatt, 20.... év hó
napján óra perckor megtartott szagazonosítás alkalmával.

JELLEN VANNAK:

A nyomozó hatóság részéről:

.....
eljárás vezetője

I. sz. kutyavezető

..... avatási nevű

..... avatási számú szagazonosító szolgálati kutya

.....
.....

II. sz. kutyavezető

..... avatási nevű

..... avatási számú szagazonosító szolgálati kutya

.....
.....

A nyomozó hatóság hivatalból hatósági tanút alkalmaz.*

A nyomozó hatóság eljáró tagja felhívja a gyanúsított* védő* figyelmét, hogy indítványukra az eljáró hatóság hatósági tanút alkalmaz, kivéve, ha ennek elháríthatatlan akadálya van, illetve az eljárási cselekmény során észrevételt, indítványt tehetnek, egyben a gyanúsítottat tájékoztatja egyéb büntetőeljárási jogairól és kötelezettségeiről.*

A gyanúsított* védő* nyilatkozata:

Hatósági tanú alkalmazását indítványozom* nem indítványozom*.

A hatósági tanú*

Neve:

Lakcíme:

A nyomozó hatóság tagja a felkért hatósági tanút a Be. 183. § (6) bekezdés alapján jogairól és kötelességeiről felvilágosítja, ismerteti szerepét és az eljárási cselekmény menetét, egyben közli, hogy a nyomozási cselekményre észrevételt tehet.*

A hatósági tanú kérdésre közli, hogy az ügyben érdektelen* érdekelt a következők miatt*:

.....

.....

A nyomozó hatóság tagja ismerteti a tanú(k)* szakértő(k)* jogait, kötelezettségeit.*

A nyomozó hatóság elrendeli a nyomozási cselekmény gyorsírással* kép- és/vagy hangfelvétellel* egyéb berendezéssel* történő rögzítését.*

A jegyzőkönyvhöz mellékelve a számú videofelvétel.

A szagazonosítás célja annak megállapítása, hogy mint nyomozó hatóság által az ügyben 20.... év hó napjánóra...perckortárgyról*, személyről* rögzített nyilvántartási számú szagkonzerv - mint azonosító azonos személytől származik-e a mint nyomozó hatóság által az ügyben 20.... év hó napján óra ... perckor tárgyról*, személyről* rögzített, nyilvántartási számú mint azonosítandó szagkonzervvel.

Az I. sz. kutyavezető kijelenti, hogy a szagazonosítást végrehajtó szolgálati kutya az azonosságot a következő módon jelzi:

Az II. sz. kutyavezető kijelenti, hogy a szagazonosítást végrehajtó szolgálati kutya az azonosságot a következő módon jelzi:

A szagazonosítás előkészítése

A kutyavezető az azonosító szagot tartalmazó szagkonzervből egy darab textilt az indító edénybe helyez.

A kutyavezető az azonosítandó szagot tartalmazó szagkonzervből egy darab textilt az egyes (1) számú üvegedénybe helyez. A zavaró, indifferens szagokat tartalmazó üvegedényekbe a következő szagkonzervekből 1-1 darab textilt helyez.

2 számú üveg személy* tárgy*,
rögzítve év hó napján óra perckor

3 számú üveg személy* tárgy*,
rögzítve év hó napján óra perckor

4 számú üveg személy* tárgy*,
rögzítve év hó napján óra perckor

5 számú üveg személy* tárgy*,
rögzítve év hó napján óra perckor

6 számú üveg személy* tárgy*,
rögzítve év hó napján óra perckor

A szagkonzervek hitelesítő címkéje sértetlen*, sérült* állapotú.

A kutya vezető a kinyitott, de még további szagrögzítő textileket tartalmazó szagkonzerveket a jelenlévő személyek előtt haladéktalanul visszazárja és hitelesíti*, hitelesített*.

A szagazonosítás leírása

I.

1. indítás:

A kihelyezett üvegedények sorrendje a következő:

Az I. sz. kutya a szagvételt követően a kihelyezett üvegedényeket végigszagolva az azonosítandó szagkonzervnél azonosságot jelez*, nem jelez*. Megjegyzés:

2. indítás:

A kihelyezett üvegedények sorrendje a következő:

Az I. sz. kutya a szagvételt követően a kihelyezett üvegedényeket végigszagolva az azonosítandó szagkonzervnél azonosságot jelez*, nem jelez*. Megjegyzés:

3. indítás:

A kihelyezett üvegedények sorrendje a következő:

Az I. sz. kutya a szagvételt követően a kihelyezett üvegedényeket végigszagolva az azonosítandó szagkonzervnél azonosságot jelez*, nem jelez*. Megjegyzés:

4. indítás:

A kihelyezett üvegedények sorrendje a következő:

Az I. sz. kutya a szagvételt követően a kihelyezett üvegedényeket végigszagolva az azonosítandó szagkonzervnél azonosságot jelez*, nem jelez*. Megjegyzés:

5. indítás:

A kihelyezett üvegedények sorrendje a következő:

Az I. sz. kutya a szagvételt követően a kihelyezett üvegedényeket végigszagolva az azonosítandó szagkonzervnél azonosságot jelez*, nem jelez*. Megjegyzés:

Az I. sz. szagazonosító szolgálati kutya az öt indításból alkalommal azonos személytől származónak alkalommal nem azonos személytől származónak jelezte az azonosító és az azonosítandó szagkonzervet.

II.

1. indítás:

A kihelyezett üvegedények sorrendje a következő:

A II. sz. kutya a szagvételt követően a kihelyezett üvegedényeket végigszagolva az azonosítandó szagkonzervnél azonosságot jelez*, nem jelez*. Megjegyzés:

2. indítás:

A kihelyezett üvegedények sorrendje a következő:

A II. sz. kutya a szagvételt követően a kihelyezett üvegedényeket végigszagolva az azonosítandó szagkonzervnél azonosságot jelez*, nem jelez*. Megjegyzés:

3. indítás:

A kihelyezett üvegedények sorrendje a következő:

A II. sz. kutya a szagvételt követően a kihelyezett üvegedényeket végigszagolva az azonosítandó szagkonzervnél

azonosságot jelez*, nem jelez*. Megjegyzés:

4. indítás:

A kihelyezett üvegedények sorrendje a következő:

A II. sz. kutya a szagvételt követően a kihelyezett üvegedényeket végigszagolva az azonosítandó szagkonzervnél azonosságot jelez*, nem jelez*. Megjegyzés:

5. indítás:

A kihelyezett üvegedények sorrendje a következő:

A II. sz. kutya a szagvételt követően a kihelyezett üvegedényeket végigszagolva az azonosítandó szagkonzervnél azonosságot jelez*, nem jelez*. Megjegyzés:

A II. sz. szagazonosító szolgálati kutya az öt indításból... alkalommal azonos személytől származónak... alkalommal nem azonos személytől származónak jelezte az azonosító és az azonosítandó szagkonzervet.

A jelenlevő személyek nyilatkozata, észrevétele, indítványa:

.....

.....

.....

.....

.....

A hatóság eljáró tagja felhívja a tanú* hatósági tanú* figyelmét, hogy kérelmére a megjelenésével felmerült költséget a külön jogszabályban meghatározott mértékben az eljáró hatóság megállapítja és megtéríti.*

A tanú* hatósági tanú* nyilatkozata a költségtérítési igényről:*

.....

.....

.....

.....

A jegyzőkönyv lezárva, a szagazonosítás befejezve: 20..... év hó nap óra perc.

.....	
eljárás vezetője	gyanúsított
.....	
I. sz. kutya vezetője	az eljárás egyéb résztvevői
.....	
II. sz. kutya vezetője	
.....	
hatósági tanú	

* A nem kívánt rész törölendő!

6. Kutyanyilvántartási lapok

A kutya adatai

Neve (előző neve)	Av. (tk.) sz.	Ivara	Születési	Áll.-ba vétel	Fajtája, színe, jegyei
			ideje		
Apja neve, av. (tk.) sz.		Apja neve, av. (tk.) sz.		Apja neve, av. (tk) sz.	
				Anyja neve av. (tk) sz.	
		Anyja neve, av. (tk.) sz.		Apja neve, av. (tk) sz.	
				Anyja neve av. (tk) sz.	
Anyja neve, av. (tk.) sz.		Apja neve, av. (tk.) sz.		Apja neve, av. (tk) sz.	

		Anyja neve av. (tk) sz.
	Anyja neve, av. (tk.) sz.	Apja neve, av. (tk) sz.
		Anyja neve av. (tk) sz.

Dunakeszi, 20 év hónap.

.....

.....

aláírás

A kutyavezető adatai

A kutyavezető	
---------------	--

neve	születési éve	rend- fokozata	által végzett kutyavezetői tanf. jellege (mettől- meddig)	beosztása	A kutyavezetői teendők ellátása alól felmentve (év, hó, nap)

A kutya kiképzési és továbbképzési adatai

A kiképzés, ill. továbbképzés	Vizsgaeredmény	
-------------------------------	----------------	--

							A vizsgabizottság elnökének aláírása
ideje (év, hó, nap)	helye	fokozata	szimat- munka	fegy. ügyes	őrző, védő	összesített	

A kutya munkájának időszakos értékelése

Az értékelés ideje (év, hó, nap)	Az értékelési jkv. ikt. sz.	Összesen igénybe- vétel	A kutya igénybevétele (számszerűleg)			Értékelés %-ban	Megjegyzés
			Eredmé- nyes	részben eredményes	eredmény- telen		

SZOLGÁLATI KUTYA EGÉSZSÉGÜGYI LAP	
Tulajdonos: <i>Rendőrség</i>	
<i>A kutya neve:</i>	
<i>Azonosítási száma:</i>	
Szül. időpontja:	Neme:
Fajtája:	Színe:

A kutya neve:

Azonosítási száma:

Szül. időpontja:

Name:

Fajtája:

Színe:

[illegible]

7. Jegyzőkönyv nyomkövető kutya minősítéséről

ORSZÁGOS RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG

Kutyavezető-képző Iskola

Dunakeszi, Pf.: 0155

Sorszám:

J E G Y Z Ő K Ö N Y V **Nyomkövető kutya minősítéséről**

Kutyavezető neve: r.fok.:
Szolgálati hely: MRFK RK
Kutya avatási neve: avatási száma:
ivara: születési éve:

I. Szimatmunka	300 pont	
1. Nyomkövetés iskolanyomon	100 pont	
2. Nyomkövetés szituációs nyomon	100 pont	
3. Nyomvégjelzés	50 pont	
4. Azonosítás nyomról-tárgyra	50 pont	
II. Fegyelmező gyakorlatok	100 pont	
1. Szabadonkövetés	15 pont	
2. Ültetés menetközben	10 pont	
3. Fektetés menetközben	10 pont	
4. Állítás menetközben	10 pont	
5. Előreküldés	15 pont	
6. Behívás	10 pont	
7. Apportirozás	15 pont	
8. Helybenmaradás	15 pont	
III. Ügyességi gyakorlatok	30 pont	
1. Akadályugrás	5 pont	
2. Árokugrás	5 pont	
3. Létránjárás	10 pont	
4. Palánkmászás	5 pont	
5. Gépjárműre fel- és leugrás	5 pont	
IV. Őrző-védő gyakorlatok	70 pont	
1. Támadás elhárítás	30 pont	
2. Ruházat átvizsgálás	10 pont	
3. Menekülő lefogása	20 pont	
4. Kísérés	10 pont	

M i n d ő s s z e s e n: 500 pont %

Minősítés:
..... %

.....
vizsgáztató

.....
vizsgáztató

.....
a bizottság elnöke